

Nr. 22
(277)

VARUJAN VOSGANIAN

INTERVIU

31 mai-6 iunie 1995

CORESPONDENȚĂ SPECIALĂ
**STRASBOURG:
PRIMARII
OPOZIȚIEI**pag.
5DOSARUL
APARTAMENTULpag.
7CORESPONDENȚĂ SPECIALĂ
CANNES '95pag.
13

„Dacă granița Europei s-ar stabili între Austria și Ungaria, ori între România și Ungaria, ar fi o tragedie. Este în interesul ambelor popoare ca integrarea României și a Ungariei să se realizeze în același ritm. Nu ne putem permite acum luxul să lucrăm unii împotriva celorlalți. Sintem cointeresați în rațiunile noastre politice și nici una din țările noastre nu trebuie să o distrugă pe cealaltă.”

Știri de pagina întâi în publicațiile țării vecine, această declarație a președintelui Árpád Göncz, făcută la 22 mai 1995, în deschiderea întâlnirii unui grup de intelectuali din România și Ungaria la Szödliget, lângă Budapesta, a beneficiat pentru difuzarea pe micul ecran și de faptul că televiziunea din Ungaria, MTV (în fapt, Studioul emisiunilor despre Europa Centrală și minorități), era unul din organizatori, alături de revista *Korunk* din Budapesta și „Asociația Internațională a Limbii și Culturii Maghiare”. Pentru publicul din România, ea a rămas practic necunoscută. Faptul era, de altminteri, previzibil, terenul relațiilor româno-maghiare fiind zona predilectă a divergențelor de tot felul și motivând existența extremiștilor din arcul guvernamental românesc. În schimb, opinia publică românească, mai ales de la începutul acestui an, a fost stresată permanent de știri referitoare la naționalismul Ungariei (privită ca un bloc compact, alcătuit din Guvern, Opoziție, plus minoritatea maghiară din România), care și-ar pregăti intrarea în structurile euro-atlantice pe seama României, împinsă sau abandonată în zona-tampon de la frontiera imprezibilului vulcan de autoritarism și haos ce poate oricând erupe din Est. Potrivit acestui scenariu, conjunctura internațională favorabilă ar fi permis astfel Ungariei să-și recu-

pereze, în sfârșit, Transilvania. În discursul său de la întâlnirea mai sus amintită, intitulată „Viitorul nostru comun - Europa”, președintele Árpád Göncz a negat însă categoric motivele unei asemenea temeri: „Este absurd să spui astăzi că Ungaria vrea să ia Transilvania. Nu ne credeți lipsiți de capacitate intelectuală: mai direct spus, nu ne credeți proști. Ungaria, cu o populație de 10 milioane, nu se poate angaja într-o relație cu o minoritate de 12 milioane de români, ciți trăiesc în Transilvania.”

Acceptând buna-credință a acestor declarații ale lui Árpád Göncz, cititorul român se poate totuși întreba câtă greutate au ele în politica Ungariei, de vreme ce Constituția sa, făcută pe modelul german, oferă președintelui mai degrabă funcția de reprezentare. Se cuvine deci reamintit că, la ora actuală, președintele Árpád Göncz este cel mai popular om politic din țara vecină (70%). Se dă ca sigur mandatul de încă 5 ani în această funcție, pe care urmează să-l obțină în cursul lunii viitoare, prin înțelegerea grupurilor politice parlamentare; pină la această oră, Opoziția nu a reușit să-i opună un contracandidat. Iar întâlnirea intelectualilor din România și Ungaria a fost salutată și de o scrisoare din partea premierului Gyula Horn, care, potrivit aceleiași Constituții, este (precum cancelarul Germaniei)

primul om în stat. Pe drept cuvânt, participanții la acea întâlnire se puteau întreba: „Cine sintem noi? În ce măsură cunoaștem interesele grupurilor politice românești, ale omului simplu român și maghiar?” - așa cum, de altfel, a și făcut una dintre vocile prezente. Și tot ea a răspuns: „Sintem o elită intelectuală, destul de strimată”. Conștienți de acest fapt, cei prezenți la Szödliget au menținut discuția în planul relațiilor culturale reciproce, unde sint altele de făcut, începând cu traducerea și terminând cu

proiectele unei memorii colective comune. (Din păcate, la sfârșit nu s-au stabilit concret prea multe obiective precise.) Ei nu au dat în final un comunicat comun, ci doar o declarație de presă, relatând succint cele petrecute.

Cu intenția declarată de a traasa posibilitățile unui dialog intelectual pus în slujba reconcilierii și colaborării celor două popoare, întâlnirea „Viitorul nostru comun - Europa” se constituia ca o replică a unei întâlniri similare, organizată cu două luni în urmă de revista *Korunk* din Cluj, împreună cu Centrul Cultural al Republicii Ungare la București. La Szödliget, invitații din România au fost: Mihai Sora, Al Zub, Laurențiu Ulici, Gabriel Andreescu, Geo Serban, Horváth Andor, Gálfalvi Zolt, Szász János, Levente Salat, Lajos Kántor, Maria Dinescu, Ana Maria Pop (Gabriel

Lifceanu, Andrei Pleșu, Mircea Dinescu nu au reușit să ajungă). Din Ungaria se aflau de față György Konrád, Péter Heltai, Béla Pomogáncs, Erika Tórszók, Béla Béla, Péter Moldos, Péter Ronikás și Béla Kálmán.

Ce „învățăminte” mai rămân însă după această întâlnire, la distanță de o săptămână densă în care s-a desfășurat la Cluj Congresul UDMR, iar la Budapesta întâlnirea Alianței Atlanticului de Nord, al cărei președinte, Karsten Voigt, a anunțat explicit că România este exclusă din grupul primelor țări vizate să intre în NATO? Paradoxal, impresiile unui participant pot rămâne, în ciuda celor petrecute pe urmă, aceleași. Cei ce au asistat la Congresul UDMR nu mai au de ce să confunde Ungaria (reprezentată de Guvernul său și majoritatea partidelor parlamentare) cu minoritatea maghiară ce a decis să se denumească de-acum înainte „comunitate națională autonomă”. Stridentă și hilară în raport cu celelalte declarații ale oaspeților din țara vecină, cea a reprezentantului Partidului Independent al Micilor Proprietari din Ungaria, Torgyán József, a jensat și a provocat o replică de scuză. Lucizii analiști români, care dădeau mereu exemplul excluderii lui Csurka din Parlamentul Ungariei ca al victoriei definitive asupra extremismului ori maghiari care consideră că doar românii au extremiști, vor trebui totuși să-și completeze hărțile cu informații mai exacte. Partidul Micilor Proprietari, de tradiție interbelică, a intrat în Parlament cu 5-6% voturi, iar clovnul Torgyán a reușit să ia locul generației virstnice înălțurate în conducerea lui; semn că discursul cu referire la Trianon are o audiență - fie ea și limitată. Ca în orice țară democratică, forțele politice din Ungaria sint diferite și a le privi în bloc e dovadă de miopie.

GABRIELA ADAMEȘTEANU
**Ungaria, UDMR:
imagini noi**

Dragă „22”.

I. Aș dori să devii mai „tehnic” în chestiuni de filosofie istorică, a culturii, în politologie, în analize economice (o perspectivă mai puțin îngust-contabilă), geopolitică, etică, etnologie, antropologie.

Pe de altă parte, dialogul social ar trebui să rămână o constantă preocupare a ta. Ori este și nu-mi dau eu seama? Sau încă, din motive întemeiate, e dialog (s social) de surzi? Ori realitatea socială îl face inutil?

Pe un plan mai general, ai ajuns la o „formulă” care, desigur, te ajută să trăiești, te lasă să respiri, dar te și împiedică să te înnoiești. Am, într-adevăr, sentimentul că de citiva timp trăiești într-un corset pe care nu-l suporti rău; am sentimentul uneori că eviți ceva cu bună știință, că în loc de rațiuni serioase te mulțumești un pic prea des cu pretexte, că nici tu nu ai conștiința tocmai curată, că te autocenzurezi... Și totuși rămâi unul din puținii care nu mint, nu înșală. Ești bun și nu destul de bun. Țin la tine și mi-e ciudă pe tine. Aș vrea să te joci mai mult, și pe noi cu tine. Altfel rămânem toți în consecvență, în inerție, în nămăr.

Doi exemple dintr-un număr recent: „Tarom după catastrofa” și apă de ploaie. Citești două pagini și nu aflu răspuns la nici o întrebare. Sigur că nu e de vină Tarom, nici piloții, nici pompierii, nici firma producătoare, nici pasagerii, nimeni; a fost o catastrofă, un accident – totuși lumea e de acord. Dar tot desigur respiră un aer neumanesc (așa cum este el prezentat de tine, recent), e o situație falsă tipică. Autorii raportează corect (dar fără a și-l asuma) discursul Tarom și datele statistice; pe de altă parte, nici o persoană din Tarom, de pe aeroport, din transporturi, nimeni nu are acole un cuvânt direct, nici o vorbă omenescă, și zicem, de conșolare, de respect... nimic. Și totuși s-a întâmplat ceva, nu? Al doilea exemplu: interviul cu Nicolae Gheorghe – în același număr. Nicolae Gheorghe e dramatic și adevărat, cel puțin așa îl percep eu din interviu, în timp ce întrebările, dacă nu sînt frivole, trădă o viziune naiv-superficială, ori ignoranță, care nu este a persoanei, ci a reporterului, insuficient pregătit pentru situație. De unde și nevoia, la Nicolae Gheorghe, de a corecta mereu unghiul, perspectiva și, spre final, o anumită exasperare.

2. Aud cu stupeoare o nouă formulă de binecuvîntare pascală; o aud înger din gura unor „înalte fețe...”, din gura colegului, la radio, pe stradă. Formula este: „La mulți ani!”

„La mulți ani!” de Paști!
De duminică nu-mi revin. Mi-e greu să-ți spun ce am simțit de fiecare dată: poate un aer, o adiere prevestitoare de rău, de proastă generală, o jale, o amenințare, o sufocare – toate la un loc. Laudă prostiile! „La mulți ani!” de Paști!

Ce să vedem în asta?
Eu văd în primul rînd o infirmitate a imaginației, o neputință de a fi... la moduri diferite, de a sărbători diferit. Anchilozată, pietrificată, definitiv fixată – cum am putea spera să ne schimbăm, să evoluăm, să ne ameliorăm? Văd în asta un fel de suprapunere, de aglutinare a tuturor sărbătorilor într-o singură imagine-tip de sărbătoare: cu mîncare, băutură și fără lucru (vizul nostru nu poate depăși aceste limite?).

Sigur, fiind o sărbătoare familială, se va bea o cupă în familie și vor fi și bucate suficiente pe masă pentru ca stomacul să-și aibă partea și, liniștit, să ajute la înălțarea la elevație. Nu împotriva acestui fapt protestez eu, ci împotriva deșănțării: Radio-ul a fost dezagustător (România-cultural); o imensă frazeologie ne-a scutit de a gândi, de a simți, de a medita, ne-a inundat iremediabil cu un sentimentalism sufocant.

Poate aș fi rezistat la asta, dar, cînd am auzit ce am auzit, cînd mi-am dat seama că pentru noi sărbătoare și chef sînt sau sinonime sau indisociabil legate, cînd am văzut că nu ne putem înnoi, că sîntem iremediabil legați de cantitativ (mulți, dar ce fel?), am înțeles: vom merge mai departe mulți ani, maculați și ticloșiți; ne vom închina cantitativ la vitelul de aur, ne vom umple bine burțile, vom rostogoli peste lume priviri acrite și ne vom ura „La mulți ani!”, în oglindă, de Paști. Ei, da!

Mircea Ardeleanu, Sibiu, 27 aprilie 1995

Stimat colectiv de redacție,

Confirm și în acest an aprecierile mele pozitive față de scopul, ținuta, conținutul și, în general, linia revistei.

Apreciez, de asemenea, fuziunea stabilită între redacție și corpul cititorilor, reflectată prin dialogul permanent întreținut, receptivitatea și elasticitatea de adaptare la nevoile de informație ale acestuia.

Exprimînd punctul de vedere strict personal, simt nevoia acordării unui spațiu mai larg comentariilor politice sau celor pe teme economice și civice. Multe din problemele și situațiile actuale nu pot fi înțelese decît după un adevărat proces de hermeneutizare, în care fie nu ai acces la informație, fie ți se oferă prea multe informații intenționat derutante. Apariția, sub girul redacțional al revistei „22”, a cît mai multor comentarii pe paleta suficient de bogată în evenimente asigură credibilitatea.

Nu contest, ci chiar agreez, variile tipuri de cronici abordate de revistă, mai ales că sînt direcționate spre anumite aspecte pe care revistele de cultură sau de specialitate nu insistă. Pot să spun că savurez tipurile de cronică făcute de d-nii Erwin Kessler și Dan C. Mihăilescu, care au o manieră critică diferită de modul de multe ori plat și cald cu care ne-am obișnuit prin alte reviste. Totuși, sinteza prea generoasă cu spațiul acordat, în dauna spațiului rezervat politicului și civicului. Momentul istoric actual trebuie sprijinit, în scopul obținerii mai rapide a stării de normalitate, în care accentul să poată cădea cu incidentă satisfăcătoare pe latura culturală.

Spre exemplu, de mare interes pentru cetățeanul român este de a ști ce au făcut, ce fac și cum mai stau colegile noastre, țările foste comuniste. Mediile de informare ne înarmează cu cunoștințe detaliate și nesemnificative pentru noi despre țări la al căror stadiu vom ajunge peste un timp foarte îndelungat și sînt foarte parcimonioase în informări despre țările cu probleme relativ similare cu ale noastre. Dată fiind, pentru mine, importanța cunoașterii acestor aspecte, consider că spațiul acordat în ultima pagină („Lumea”) este insuficient.

Un alt aspect de interes l-ar constitui pregătirea electoratului în acest an preelectoral. Cititorii revistei, care sînt în același timp și factori de răspîndire a ideilor conținute în ea (bineînțelese, dacă au fost acceptate), în discuțiile din cercurile în care trăiesc, au nevoie de argumente, de cunoașterea intențiilor programatice ale partidelor, de cunoașterea punctelor de vedere ale liderilor politici în diverse probleme de mare circulație în masa de alegători.

Se analizează sporadic și nu metodic fenomenul comunist în general și cel din țara noastră în particular, pentru ca erorile lui să fie sistematice puse în lumină. Neînțelegerea erorilor de fond ale gândirii marxist-comuniste face ca din ce în ce mai mult să se extindă numărul și categoriile sociale ale celor ce regretă (chiar dacă numai parțial) epoca ce a trecut. Tineretul astăzi în formare nu are la îndemînă analize pertinente și sugestive ale unei jumătăți de secol de experiment comunist, în schimb abundă materialul critic (prilej de a înțelege greșit personalitatea și opera unei generații legionare, care a marcat prea puțin evoluția poporului român, dacă ar fi să comparăm numai durata de existență prin raport cu cea comunistă).

Pentru finalul scrisorii am lăsat în mod intenționat semnalarea precarității în care se află din toate punctele de vedere activitatea de cercetare. Fenomenul este de primă mărime și de reconsiderare lui poate să constituie o mare pierdere pe planul culturii, tehnicii și economiei naționale. Este suficient de punctat numai pierderea în flux continuu a valorilor de vîrf ce migrează spre țări în care valoarea lor este recunoscută și folosită. Acest fenomen, alături de multe altele, de sensibilă importanță, ar trebui

CĂRȚI PENTRU DVS.

Se pot cumpăra cărți ale colaboratorilor apropiați la sediul redacției revistei „22” sau prin comandă, trimițînd contravaloarea în contul Editurii Clavis, nr. 402302096427 Bankcoop, Filiala Piața Romană, plus taxele de expediere contra ramburs.

Astăzi vă propunem:
Gabriel Andreescu –
Patru ani de Revoluție.
Editura Lîtera, București,
1994, 1.850 lei.

O dată cu trimiterea banilor în cont, doritorii sînt rugați să expedieze la redacția revistei „22”, pe numele Cristina Popa, chitanța conform căreia banii au fost vărsați în cont, numele și adresa unde să li se expedieze cartea.

GABRIEL ANDREESCU

Patru ani de
Revoluție

Redacția nu intervine în stilul scrisorilor. Uneori reduce din text, din motive de spațiu, dar păstrînd totdeauna opiniile cititorilor.

dezbătute în paginile unei reviste cu largă audiență în cercurile intelectuale. Cercetarea și cercetătorii nu se pot apăra prin mijloace de presiune sindicală și nici platformă publică nu au, de aceea această platformă le trebuie facilitată.

Intuiesc greutățile pe care le aveți în realizarea și așa foarte bună a revistei. Nu mă refer la cele pecuniare sau de difuzare, deja știute, ci la cele referitoare în găsirea la timp a acelor competențe în diversele domenii care să și dorească colaborarea cu dvs., așa că priviți pretențiile exprimate de mine ca simple sugestii de inventariat.

Închei mulțumindu-vă pentru efortul depus și urîndu-vă ani îndelungați de apariție în normalitate.

Dr. Jean-Maximilian Spinzi

I. În afara rubricilor existente, aș sugera și o rubrică privind viața cotidiană în țările din Europa de Est – eventual o situație comparativă a bugetului de familie din țara noastră și din celelalte țări estice, pe capite mari de cheltuieli:

hrană, servicii (telefon, energie electrică, întreținere locuință, impozite etc.), sănătate, cultură etc.

2. Citesc cu interes toate rubricile actuale. Dintre publicațiile existente, consider că revista „22” este cea mai valoroasă și necesară pentru perioada prin care trecem.

Mulțumesc colectivului de redacție și întregului personal pentru strădania depusă în editarea revistei.

Vă doresc sănătate și puterea de a înfrunta greutățile menținerii în viață a revistei „22”.

Emilia Moroșanu, pensionară, Pitești

I. Sînt un abonată al revistei „22” nu pentru că aș fi un adept convins al spiritului în care este redactată, ci din dorința de a urmări evoluția modului de gîndire al grupului de intelectuali care colaborează la ea.

2. Percep GDS ca un grup care s-a autodefinit elitist și se menține pe o poziție intelectuală prea îngustă și rigidă pentru optica mea.

3. Nu disting în „22” intenția inițierii unor dialoguri reale și nici suficiența obiectivității în tratarea subiectelor. Îmbucurătoare îmi par unele excepții, un exemplu din ultima vreme fiind reproducerea studiului „Raporturile României cu Republica Moldova”, pe care l-am apreciat ca intrînd adînc și realist în fondul problemelor, extrem de delicată, și analizîndu-l cu curaj.

4. Nu apreciez ilustrațiile grafice ale lui Perjo, pe care le percep ca o cultivare a dorizorului, atît în formă cit și în fond.

5. Apreciez faptul că redacția „22” nu respectă recomandarea Academiei Române referitoare la ortografia, opinia mea fiind că această directivă a fost generată de oportunismul fostului președinte al acestei instituții și contravenind rațiunii și bunului-simț.

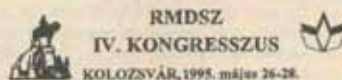
Din
SUMARUL
numărului
viitor

- Ce se întîmplă în PNȚCD – anchetă
- H.-R. Patapievici: Eternitatea s-a născut la sat – eseul pentru expoziția Dan Perjovschi
- Cornel Ivanciuc: Apariția UM0215
- Cronica de carte străină semnată de Monica Lovinescu
- Rodica Palade: corespondență specială de la Consiliul European (raportul despre autonomia locală în România)
- Interregn – Emil Hurezeanu
- Andrei Oșteanu: cronică la cartea lui Leon Volovici
- Medicina românească în impas – anchetă

Al patrulea congres UDMR

Cel de-al patrulea Congres al UDMR s-a desfășurat la Cluj, între 26 și 28 mai 1995, într-un ritm de o intensitate neobișnuită. De la discutarea statutului la alegerea președintelui s-a trecut fără nici o pauză de somn. Markó Béla a fost ales cu 225 voturi (61%), contracandidații lui, Kónya-Hamar Sándor (54 voturi) și Borbély Imre (51 voturi) dovedind eșecul discursului autonomist radical și efectul de bumerang al scrisorii foarte agresive contra lui Markó Béla. În continuare (din dimineața de 27 mai până în după amiaza de 28 mai) s-a făcut alegerea membrilor Consiliului Reprezentanților Uniunii, a Comisiei de Cenzori, a Comisiei pentru Probleme Etice, a Comisiei pentru supravegherea aplicării statutului etc. S-a discutat și cazul deputatului de Harghita Nagy Benedek, exclus în urma acuzelor aduse episcopului Tökés, și reprimat cu această ocazie, după ce făcuse *mea culpa*, chiar la intervenția lui Tökés: „A judecat pe cineva în UDMR ar fi ca și cum am încerca să-l scoatem din etnia maghiară”, a spus episcopul Tökés. Această frază explică destul de bine situația actuală a UDMR, asociație largă, încă și mai heteroclită decât a fost Convenția Democratică, unind la această oră programe politice (*platforme*) divergente, probabil diferențe de gândire, ostilități, alianțe și mezoalianțe similare celor din CDR, silite de o strategie comună să nu se despartă. Calmarea unei întregi părți a Opoziției după divorțul din CDR, modul în care fiecare partid încearcă să-și găsească formula proprie, nu va fi luat probabil drept model de UDMR (deși ar mai fi de așteptat vreo cîteva săptămîni pentru a spune acest lucru cu glas foarte sigur). E de văzut că de nemulțumit a rămas după alegeri grupul autonomist radical, a cărui figură simbol este episcopul Tökés și care la această oră are suficienți exponenți, cel mai extremist fiind, poate, Katona Ádám.

După votarea Programului, cîteva *platforme* au cerut să se revină la articolul care prevedea intervalul de timp pînă la următorul congres. (Se votaseră 4 ani.) Întrucît la un articol votat nu se mai putea reveni, Congresul a hotărît ca în Consiliul Reprezentanților Uniunii (CRU) să se decidă ținerea unui Congres Extraordinar peste 2 ani. Ca urmare, deși la ora actuală mandatul lui Markó Béla are teoretic 4 ani, în practică poate avea mai puțin. La un termen fixat (de cel mult un an) urmează să aibă loc alegerile interne, care să desemneze președintele prin vot general, direct și secret. Printr-o asemenea alegere „de masă”, UDMR va fi cel mai democratic partid din România. Dar cine a asistat la modul cum a fost aplaudat, cu scandări, episcopul Tökés, după ce vorbise despre necesitatea autonomiei teritoriale și făcuse medrepte atacuri la persoană (între cei atacați era și Fey László, pentru un articol publicat în „22”, și respectatul specialist Frunda György, care i-a dat o replică excelentă, aplaudată și ea), se poate întreba dacă nu cumva șansele lui ca președinte (în caz că s-ar decide să candideze) pot să crească la un asemenea tip de alegere, unde contează carisma. Iar o asemenea alegere în funcția de președinte al UDMR ar fi, desigur, catastrofală pentru echilibrul politic al întregii țări.

Deocamdată, această situație (ca UDMR să aibă un președinte extremist) a fost evitată. Eleganța prestației lui Markó Béla a fost indiscutabilă. La fel de indiscutabilă și confuzia din jurul conceptului de autonomie, ce pentru mulți are doar o conotație politică. Cel ce a asistat pentru prima oară la o asemenea întrunire putea fi surprins de nostalgia orgolioasă, total neproductivă, a minorității maghiare din România. Ea răzbate prin autodenunțarea sa drept „comunitate națională autonomă”: tentativa de a-și crea un statut diferit de orice altă minoritate și chiar de conceptul însuși, care se bucură de atenția documentelor internaționale.

Pentru a înțelege structura UDMR, poți face o comparație cu o structură statală. Decis la Congresul al III-lea de la Brașov (ianuarie '93), CRU e un mini-parlament; for legislativ. Președintele executiv are atribuțiile unui premier, replica miniștrilor fiind vicepreședinții, aleși din rândurile specialiștilor. Alegerile interne, decise și ele la Brașov, nu s-au făcut pînă acum, fiind condiționate de mult discutatul cadaștru („Recensămîntul oficial dă 1,6 milioane maghiari în România, noi susținem că sîntem două milioane”, a spus chiar Markó Béla). Acestea trebuie rezolvate de acum înainte. Teoretic, alegerile interne pot întineri UDMR și aici, ca peste tot, de altfel, tinerii sînt puțini, iar cînd sînt, nu-și pot spune cuvîntul. E drept însă că tinerii sînt, în același timp, mai ușor manipulabili, fiind mai deschiși spre radicalism.

La Brașov se hotărîse și statutul autonomiilor. Faptul că el nu s-a realizat pînă la acest congres a fost unul dintre reproșurile făcute lui Markó Béla (ca, de altfel, și modul cum și-ar fi asigurat o susținere politică prin gestionarea ajutoarelor venite din Ungaria). Votul primit a dovedit însă că el a știut să răspundă convingător acestor reproșuri.

Deși s-a accentuat în permanență că autonomia nu este gîndită contra majorității, nici menită să atingă suveranitatea și integritatea statului român (ci doar în baza Recomandării L.201, art. 11, care se referă la autonomia teritorială, încadrînd-o în legislația țării), în fapt, majoritatea vorbitorilor nu păreau să a lege cu adevărat de situația generală a democrației în România. Paradoxal, în timp ce Consiliul European lua în discuție gravele încălcări privind autonomia locală din România și demiterea primarilor Opoziției, referirile la această situație au fost foarte puține.

În privința autonomiei teritoriale, s-au dat mai multe definiții, sensul cel mai benefic fiind de a nu se strica echilibrul etnic pe un teritoriu cu populație maghiară; dar, ascultînd nota de înverșunare și resentiment din anumite discursuri, exista și spațiul unei neliniști în privința unei posibile „purificări etnice” a populației românești în cazul realizării unei autonomii teritoriale pe baze etnice.

Un pesimist anxios care a asistat la Congresul al IV-lea al UDMR poate pleca cu impresia că minoritatea maghiară din România vede prea puțin, în această oră, necesitatea unei solidarități cu forțele democratice din România. Ca și riscul că s-ar trezi, într-o zi, alături, lângă o „Cortină de Fier”, economică de astă dată, care ar despărți România de Europa. (De Ungaria, adică). Pentru că opinia majoritară în Ungaria este contra imigranților „ardeleni”, al căror exod le poate periclita normalitatea standardelor europene.

MARTI 23 MAI

• Camera a adoptat Legea caselor naționalizate

Deputații au adoptat, cu 182 de voturi pentru și 98 împotrivă, Legea caselor naționalizate. Proiectul adoptat de Cameră conține modificări sau chiar amendamente care nu se găsesc în textul adoptat de Senat, de aceea va fi nevoie de constituirea unei comisii de mediere.

• Întîlnire restrînsă a coaliției guvernamentale

La sediul Guvernului, premierul Nicolae Văcăroiu a discutat cu liderii ai PDSR, PUNR și PRM principalele inițiative viitoare ale Executivului – respectiv instrumentele juridice europene privind drepturile omului, autonomia locală, limbile minorităților naționale și învățămîntul – ce urmează a fi transmise spre ratificare Parlamentului. PSM a refuzat să participe la această întîlnire.

MIERCURI 24 MAI

• Cornelia Coposu – distinsă cu Legiunea de Onoare

Președintele Republicii Franceze, Jacques Chirac, i-a conferit președintelui PNȚCD, Cornelia Coposu, distincția de Ofițer al Ordinului Național al Legiunii Franceze, pentru: „activitatea îndelungată și plină de sacrificii în serviciul idealurilor democratice”.

• Biserica cere pedepsirea homosexualității

Înalte fețe bisericesti, în frunte cu Patriarhul Teoctist, au adresat președintelui Camerei Deputaților un memoriu în care solicită menținerea pedepsei cu închisoarea pentru homosexuali, prevăzută în Codul Penal aflat în vigoare, dar abrogată în proiectul de modificare, votat în Senat.

JOI 25 MAI

• Acordul final cu FMI a fost aminat

După o săptămîină de negocieri, autoritățile române nu au ajuns la un acord final cu delegația FMI privind derularea în continuare a acordului de împrumut *stand-by*. Într-un comunicat oficial se arată că „o delegație FMI ar putea să revină în lunile următoare pentru reluarea discuțiilor”.

• Bill Clinton a recomandat Congresului prelungirea clauzei

Președintele SUA, Bill Clinton, a adresat o scrisoare Congresului american, în care recomandă prelungirea clauzei națiunii celei mai favorizate pentru România. Dacă în termen de 90 de zile Congresul nu formulează obiecții, clauza se prelungește automat pe o perioadă de un an.

• Senatul adoptă Ordonanța nr 1 Raportul Comisiei de mediere la Legea privind aplicarea Ordonanței de urgență nr. 1/1995 a fost adoptat în Senat cu 61 de

voturi pentru și 18 împotrivă (insuficient pentru o lege organică). Opoziția, care a refuzat să voteze, se va adresa Curții Constituționale pentru a stabili dacă legea are sau nu caracter organic.

• Sindicatele își coordonează activitatea

Comitetul Director al CNSLR-Frăția a decis să declanșeze grevă generală împotriva Ordonanței nr. 1, în același timp cu BNS și Cartel „Alfa”. Acțiunile sindicale vor începe din 5 iunie.

VINERI 26 MAI

• Radu Câmpeanu va candida la președinție

Președintele PNL-Câmpeanu, Radu Câmpeanu, a acceptat propunerea Consiliului Național Lărgit, întrunit în decembrie 1994, de a candida la alegerile prezidențiale de anul viitor.

SÎMBĂTĂ 27 MAI

• PNȚCD are un nou statut

Delegația Permanentă a PNȚCD, întrunită la Alba Iulia, a adoptat noul statut al partidului, care cuprinde acum peste 100 de noi amendamente. Puncte care anterior fuseseră obiectul unor dispute interne au fost adoptate astfel: președintele partidului va fi ales de Congres, foștii demnitari comunisti nu pot face parte din partid; filialele locale dobîndesc mai multă autonomie.

• PNL-CD a hotărît că se va uni cu PNL

Consiliul Național al PNL-CD a aprobat realizarea fuziunii cu PNL (în cadrul unui Congres ce se va desfășura la 30 iunie), dar numai în cadrul Convenției Democratice, prin respectarea principiului parității și egalității. Senatorul Dumitru Călușeanu a fost exclus din partid pentru abateri de la disciplină.

LUNI 29 MAI

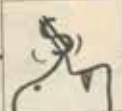
• PNȚCD respinge pretențiile UDMR

În opinia PNȚCD, Congresul UDMR nu a rezolvat nici problema autonomiei locale și nici pe aceea a contestării caracterului unitar al României; în consecință, țărăniștii se pronunță în continuare pentru neacceptarea acestor pretenții ale UDMR.

• Sindicatele au constituit Comitetul Interconfederal Național

Centralele sindicale BNS, CNSLR-Frăția și Cartel „Alfa” au constituit Comitetul Interconfederal Național de organizare a acțiunilor de protest care încep în prima decadă a lunii iunie. Acțiunile vizează înlocuirea actualului executiv cu un guvern credibil și care să găsească soluții la revendicări.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

ILIE SERBĂNESCU

De unde să mai vină schimbarea?!

La cinci ani de la alegerile din mai '90, România apare ca o țară blocată, foarte departe de schimbările ce ar fi putut, eventual, interveni. Nu mai vorbim de iluziile nutrite de atîția.

S-ar putea ca schimbarea dorită de cei mai mulți dintre alegătorii din '90 să nu fi depășit conținutul pe care dl. Iliescu (marele câștigător al scrutinului de atunci) avea să i-l atribuie ulterior: „schimbarea în bine”, adică de loc precizată. Altfel spus, „o schimbare pe ici pe colo, dar nu în punctele esențiale”. Nu întimplător România nu știe nici acum către ce obiectiv se îndreaptă și tranziție către ce traversează!

Un potențial epuizat

Chiar dacă, din punctul de vedere al celei mai mari părți din populație, schimbarea nu era foarte articulată și nu reprezenta nicicum o ruptură radicală – politică și mai ales economică-socială – cu trecutul, exista însă, fără îndoială, un potențial de schimbare rezultând din momentul european de atunci. Conducătorii României post-decembriști puteau (și aveau, față de viitorul țării, chiar datoria) să folosească acest potențial, indiferent de gândurile specifice ale populației în privința schimbării.

Din păcate, ei nu au făcut-o. Guvernul Roman – care a fost la cîrmă cînd schimbări puteau fi făcute – a mers prea încet. Și, cînd a fost înlatrat și acuzat că a mers prea repede, era clar că schimbările vor înceta.

Sub pretextul destrucțiilor și disfuncționalităților produse de schimbările considerate dezordonate din vremea guvernării Roman, executivul pedeserist condus de dl. Văcăroiu – care a constituit virful de lance al completei restaurații – a blocat fără echivoc orice tentativă de înnoire. Sînt evidente încercările de reînviere și revigorare a structurilor politice centraliste și de control asupra individului din trecut, chiar dacă altfel articulate sau acoperite sub alt ambalaj. România este ultima țară din Europa Centrală și de Est în ce privește asimilarea structurilor și mecanismelor de

piață. Nu întimplător a și atras cel mai scăzut cuantumul de investiții străine în raport cu potențialul economic.

Actualii guvernanti de la București exploatează din plin epuizarea potențialului de schimbare ce exista la începutul anilor '90. Și, în aceste condiții, tulburător este tocmai faptul că în România schimbarea nu mai are de unde să vină, în timp ce țara este la fel de slab pregătită ca și acum cinci ani să înfrunte sfidările noilor vremuri: de la necruțătoarea competiție economică internațională la instabilitatea și vicleniile politice apărute în condițiile unei lumi care nu mai este strict bipolară.

O schimbare nu poate fi generată decît din trei zone: *societală, economică și politică.*

Ieftinătatea liniștii sociale

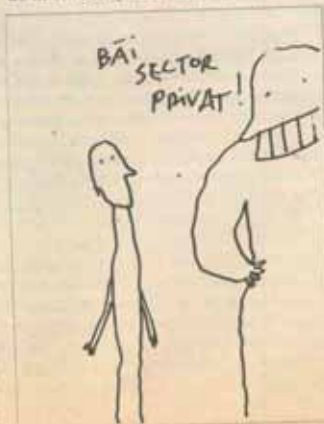
Din zona socialului este greu de așteptat să fie propulsată o schimbare. În România, forța de muncă este atât de ieftină, încît liniștea socială este și ea foarte ieftină sau, altfel spus, poate fi obținută cu foarte puțin. O socoteală simplă relevă un fapt care poate trece cu ușurință neobservat. Cu numai un miliard de dolari – sumă, în fond, derizorie, dar care reprezintă îndatorarea externă medie anuală a țării din ultimii cinci ani – s-au putut plăti, prin convertirea în lei, în funcție de cursurile de schimb în vigoare într-unul sau altul din acești ani, între 20 și chiar 30% din totalul salariilor pe economie.

Concluzia ar fi că este de ajuns ca îndatorarea externă să crească în continuare cu numai un miliard de dolari anual – miliard pe deplin posibil de obținut – pentru ca limitele suportabilității sociale să nu fie depășite. Mai ales dacă, în prelungirea tendințelor de pînă acum, alocațiile pentru salarii vor fi pe mai departe în mod disproporționat canalizate preferențial către sectoarele monopoliste, singurele care dețin pîrgul de presiune asupra economiei naționale și asupra puterii politice.

Evident, destabilizarea socială nu trebuie văzută în sine ca un factor de la care să decurgă schimbarea. Și, tot atât de clar, înțelegerea politică este aceea de a se întreprinde schimbarea pentru a se preîntîmpina explozia sau destabilizarea socială. Numai că, din păcate, ieftinătatea liniștii sociale joacă rolul unui somnifer pentru determinarea factorilor de răspundere de a întreprinde schimbările necesare.

Prea slab, sectorul privat este incapabil să constituie un impuls

Din zona economicului – generatoarea, de regulă, a celor mai profunde și dinamice transformări – schimbarea nu poate fi totuși așteptată la un orizont de timp tangibil, dintr-un motiv clar și simplu. Singurul sector de la care ar putea veni un impuls că-

tre schimbare este cel privat. Dar acesta este cu totul și cu totul derizoriu și, în plus, îngropat în înăbușitorul sector de stat. Astfel încît îi este literalmente imposibil să imprime transformări de fond în economia românească. Dacă nu este ajutat politic s-o facă. Și în mod clar nu este ajutat!

Proprietatea privată există practic numai în agricultură și numai asupra pămîntului. Existența sa – de altfel, în cea mai mare parte fără confirmare juridică – este lipsită de semnificație,

în măsura în care întregul mediu economic înconjurător – echipamente, fertilizante, servicii agricole și de desfacere – a rămas de stat. Sectorul particular este practic inexistent în producția din activitățile neagricole și operează doar în comerț. Iar acolo, nu în cadrul unor infrastructuri proprii, acestea continuînd a aparține statului. Sectorului particular i se trece în cont o participare de circa 15% în activitățile neagricole. Dar ponderea sa în capitalul fix folosit în aceste activități nu trece probabil nici măcar de 5 procente. Dezvoltarea sectorului privat în România are un caracter aparent. Cele mai multe activități private se desfășoară în localuri și pe terenuri proprietate de stat, ceea ce face aceste activități dependente masiv de autoritatea statală. Nu există circuite private complete: aprovizionare-producție-desfacere. Singura deosebire față de trecut este că aceleași – și numai aceleași – produse de stat sînt comercializate parțial și prin societăți private, care nu dețin însă decît un firav capital fix.

În aceste condiții, sectorului privat, încet într-un sector de stat rigid și retrograd, îi este greu să se mențină altfel decît plătind tribut acestuia din urmă, necum să-l mai eclipseze ca expresie a unei schimbări spre eficiență și competitivitate în economie.

Imobilismul politic

Ar rămîne ca în România – din cauza determinărilor menționate – schimbarea să mai poată veni doar din zona politicului. Din păcate, partidele aflate direct sau indirect la guvernare în momentul de față au dovedit în mod clar că nu doresc schimbarea și că, dimpotrivă, trag mai mult către restaurarea trecutului.

Și încă și mai grav. Opoziția nu a reușit să formuleze alternativa, să contureze în ochii oamenilor imaginea că ar putea constitui într-adevăr o alternativă și nici măcar să obțină asemenea poziții încît să fie în stare a cenzura efectiv actele Puterii și a o obliga astfel să facă și altceva decît să joace atât de desăvîrșit cartea imobilismului, care ținutește România într-o totală lipsă de perspectivă.

Ambasada Germaniei ne anunță:

• Începînd de duminică 28 mai și pînă marți 30 mai 1995, reprezentanții ai Asociației Europene Centrale și de Est e.V., cu sediul la Hamburg, au efectuat o vizită la București, sub conducerea președintelui Asociației, domnul Henner Geldmacher, președintele Comitetului de conducere al consorziului Krupp-Hoesch din Essen, însoțit de reprezentanți de seamă ai economiei germane.

Pe lângă reprezentanții firmei Krupp-Hoesch GmbH, din delegație fac parte următorii membri ai Consiliului de conducere, precum și șefi ai unor firme germane: Babcock din Oberhausen, Stinnes AG din Mühlheim, Berliner Bank AG, Ferrostaal AG din Essen, Raab Karcker AG din Essen, Westdeutsche Landesbank AG din Düsseldorf, DEG din Köln, MAN-Takraf din Leipzig, Anuss Fleisch KG din Niebüll, Brau – und Brunnen GmbH din Dortmund, Rethmann AG, Messe Berlin GmbH, BAO Berlin GmbH, Akkumulatorenwerke „Hoppecke”. Ei au avut convorbiri cu primul-ministru Nicolae Văcăroiu și au fost primiți de președintele Ion Iliescu.

• Președintele Comisiei pentru Relații Externe din Bundestag, prof. dr. Karl-Heinz Hornhues, ce deține această funcție din decembrie 1994, a efectuat în perioada 25-28 mai 1995 o vizită în România.

În timpul șederii la București, dl. Hornhues a avut convorbiri cu președinții comisiilor pentru politică externă ale celor două Camere ale Parlamentului României, Nicolae Văleanu-Ivancu și Sergiu Nicolaeșcu, cu ministrul român al Afacerilor Externe, Teodor Viorel Meleșcanu, și cu alte personalități ale vieții politice. Pe lângă teme politice au fost discutate și probleme ale relațiilor culturale și ale minorității germane.

La 27 mai 1995, dl. prof. Hornhues a întreprins o călătorie în Transilvania.

un radio actual

TALK-SHOW-uri
LIVE

În fiecare zi, de luni pînă vineri, puteți audia la Radio Total, între orele 22,00-24,00:

Luni:
Portrete din gulagul românesc – Irina Corbu
Marți:
Ciinele de pază – Cornel Nistorescu
Miercuri:
Punct și virgulă – Carmen Bendovski
Joi:
Fiți întreprinzători – Bogdan Teodoriu
Vineri:
Taxiul de noapte – N.C. Munteanu

RODICA PALADE ROMÂNIA VĂZUTĂ DE LA STRASBOURG

Scurt istoric

După scindarea FSN, PDSR, ca partid de guvernământ, nu a mai putut număra decât 502 primari din totalul celor 2.951 aleși în primăvara lui 1992. A fost motivul pentru care, în 1992, s-a pus în discuție proiectul de lege privind autonomia locală, precum și administrația publică locală au fost, practic, ignorate. Legea 69 din 1991 nu a mai fost revizuită după adoptarea Constituției, iar legile complementare (privind bugetele locale, patrimoniul, urbanismul și statutul funcționarului public) nu au intrat niciodată în discuția Parlamentului. La acest fapt s-a adăugat și neîncrederea (declarată public, de altfel) a administrației centrale în aleși (mai ales că aceștia aparțineau, în marea lor majoritate, Opoziției). Ulterior însă, Guvernul a început să se ocupe de problemele administrației publice locale: a luat o serie de măsuri centraliste, menite să sufice și să compromită orice inițiativă. Reamintim doar câteva: distribuirea tirzie și fără nici un criteriu a bugetelor pe localități, imixtiunea prefectului (reprezentant al Guvernului în teritoriu) în treburile primăriei, blocarea activităților consiliilor locale, interzicerea legăturilor cu partenerii străini etc. A urmat campania de demitere a primarilor și consilierilor (vizati au fost cei ai Opoziției) cu ignorarea legislației țării. În momentul de față, toate aceste lucruri au dus nu

doar la compromiterea primarilor, ci chiar la compromiterea ideii de autoritate locală.

România - în discuție la Consiliul Europei

În octombrie 1994, România, prin președintele Iliescu, a semnat, la Strasbourg, *Carta europeană pentru autonomie locală*, deși situația din țară nu avea aproape nimic în comun cu documentul (*Carta* nu a fost încă ratificată). Tot în decembrie 1994, a avut loc la București conferința „Democrație locală și dezvoltare”, organizată de Guvernul român, Consiliul Europei, Uniunea Europeană și Banca Mondială. Cu acel prilej, autoritățile române și-au luat angajamentul de a interveni în problemele administrației publice locale, în sensul acordării acestora la standardele europene. Angajamentul nu a fost respectat, iar Guvernul a continuat să demită primari și consilieri.

În contextul monitorizării României de către Consiliul Europei, în primăvara acestui an, o comisie de experți ai CE a efectuat o anchetă pentru a constata modul de funcționare a autonomiei locale în țara noastră.

La cea de-a doua sesiune a Congresului Puterilor Locale și Regionale (Strasbourg, 30 mai-1 iunie 1995) a fost prezentat de către Giorgio De Sabbata un Raport referitor la stadiul

democrației locale în România, raport care conține analiza experților CE. În document se arată că legislația română nu este de natură să creeze condițiile pentru funcționarea autonomiei locale, pe de o parte, iar pe de altă parte, această legislație comportă lacune și deficiențe importante. Analiza teoretică a experților a fost confirmată de situația concretă a valului de destituiri, suspendări și demisii ale aleșilor locali. Raportul, prezentat în sesiune plenară la Strasbourg, conține analiza precisă și în detaliu a situației reale în care se află democrația locală din România. Atenția experților s-a concentrat pe sistemele de control ale organelor autorității locale din partea autorităților centrale și pe anumite aspecte juridice.

În afara Raportului prezentat la Strasbourg, a mai fost avansat și un proiect de recomandare privind funcționarea democrației locale în România care se adresează autorităților guvernamentale și parlamentare. Recomandarea privește modificarea Legii 69, conform cu Constituția României și cu *Carta europeană a autonomiei locale*. În plus, se solicită restabilirea materială și morală a drepturilor pentru aleși locali suspendați. Recomandarea CE solicită modificarea de urgență a cadrului legislativ, astfel încât viitoarele alegeri locale (februarie 1996) să asigure bazele unei democrații locale, conformă cu documentele la care România a aderat.

Săptămîna trecută, într-o conferință de presă, Octav Cozmincă, șeful Departamentului Administrației Publice Locale, anunța declanșarea unei proceduri de urgență prin care *Carta europeană a autonomiei locale* să fie ratificată. Întrebat dacă faptul are vreo legătură cu sesiunea de la Stras-

bourg, O. Cozmincă a negat. Numai că Raportul prezentat în Congresul Puterilor Locale al Consiliului Europei conține și o scrisoare a lui Viorel Hrebenciuc, secretarul general al Guvernului, adresată lui Alain Chénard, vicepreședintele Congresului. Scrisă la 9 mai, deci cu mult înaintea declarațiilor lui Cozmincă, scrisoarea are intenția de a lăngași Consiliul Europei, căruiu îi dă asigurări că „vom face totul”.

„(...) Este în intenția Guvernului nostru ca acest instrument juridic (proiectul de modificare al Legii 69, n.n.) să fie adoptat în timp util de Parlament, astfel încât el să devină operațional înaintea alegerilor locale care vor avea loc în primăvara viitoare...”

În acest sens, reînnoiesc propunerea formulată de reprezentanții Guvernului României, pe care dvs. i-ați întâlnit la București, de a avea o consultație cu experții juridici ai CE, în scopul finalizării proiectului de lege amendată a administrației publice locale.

De altfel, avem intenția de a informa Congresul Puterilor Locale și Regionale asupra propunerilor de amendare a Legii 69, o operațiune care este în curs și care beneficiază de toată atenția necesară (...), scrie V. Hrebenciuc.

Să înțelegem că O. Cozmincă nu este la curent cu inițiativa Guvernului? Sau că, în continuare, autoritățile române practică un limbaj dublu (unul pentru interior și altul pentru exterior), iar măsurile concrete nu sînt luate decât atunci cînd organismele internaționale sîmnează Puterea de la București să-și respecte angajamentele luate?

Miercuri 31 mai, în sesiunea plenară a Congresului Puterilor Locale și Regionale de la Strasbourg, va fi adoptată recomandarea CE pentru România.

PARLAMENT

Legea învățămîntului este dezbătută în Senat

Senatul a început dezbaterile proiectului Legii Învățămîntului, joi 18 mai, la un an de la adoptarea lui de către Camera Deputaților. Motivul întârzierii cu care proiectul a intrat în discuția Senatului l-a constituit capitolul privind învățămîntul în limbile minorităților naționale, un adevărat mîr al discordiei între UDMR și partidele extremiste. Liderii minorității maghiare n-au preocupat nici un efort în acest an pentru a obține dreptul la învățămînt în limba maternă la toate nivelurile: ei au solicitat ajutorul președintelui Iliescu, un negociat îndelung cu PDSR și, în final, au elaborat un proiect de lege propriu. Acesta nu a ajuns însă în discuția comisiei de specialitate a Senatului, deoarece Ministerul de Interne a pretins verificarea autenticității celor 400.000 de semnături de susținere a proiectului. În comisie, senatorii PUNR și PDSR au cerut ca învățămîntul profesional să nu se predea în limba maternă și, de asemenea, s-au opus dreptului la învățămînt universitar în limbile minorităților. Cea mai importantă modificare propusă de proiect este reducerea învățămîntului obligatoriu de la 10 la 8 clase, modificare aprobată deja de senatori. Pentru învățămîntul liceal sînt prevăzute două examene: de admitere și de maturitate, la sfîrșitul celor patru ani de liceu.

Proiectul acordă o mai mare autonomie universitară: senatele universităților vor decide asupra programelor și a examenelor de an. Totuși, există și articole care a stîrnit dispute și în Camera Deputaților și care permit ministrului Învățămîntului să suspende rectorul unei universități, deși acesta este ales de universitate și nu numit.

Cu sprijinul PD, Legea caselor nationalizate trece și de Camera Deputaților

Cu 182 de voturi pentru și 98 împotriva, Camera Deputaților a adoptat, marți 23 mai, Legea caselor nationalizate. Pentru a nu avea surprize, PDSR s-a opus votului secret, solicitat de Opoziție. Cu toate acestea, legea a fost salvată de votul favorabil a șapte deputați PD (Traian Bădescu, Adrian Vilău, Emil Boroi, Rada Istrate, Mihăiță Postolache etc.) și a unor deputați din grupul minorităților naționale, altele decât cea maghiară. Deoarece există diferențe între ieșatul Camerei și cel votat de Senat, Legea va urma procedura de mediere, înainte de a ajunge pe masa președintelui Iliescu pentru promulgare. Opoziția a anunțat

deja că va ataca legea la Curtea Constituțională. Tot marți, deputații au adoptat și raportul de mediere la Legea privind ajutorul social, cu 248 de voturi pentru și 34 contra. Prin această lege, Guvernul reinstaue taxa de trecere a frontierei pentru anul în curs, prevedere pentru care deputații Opoziției declară că vor sesiza Curtea Constituțională, redeschizînd astfel conflictul mai vechi dintre aceasta și Executiv.

Legea de accelerare a privatizării a fost adoptată

Miercuri 24 mai, Opoziția a suferit a doua înfrîngere consecutivă în Parlament, în sesiunea comună, PDSR și aliații săi, împreună, ce-i drept, cu 6 deputați ai minorităților naționale și cu Ion Bold (fost PER), au impus la vot raportul de mediere la Legea de accelerare a privatizării. Raportul a trecut de cele două Camere la limită. Faptul că raportul căsușe la Senat a pus pe gânduri PDSR, care, înainte de sesiunea celor două Camere, a avut o întâlnire cu aliații. La întâlnire au participat alți Ion Iliescu, cit și premierul Nicolae Văcăroiu. La sesiune, coaliția majoritară a refuzat categoric dezbaterile raportului de mediere, contravenind astfel articolului 76 din Constituție. O dezbateri, fie și formală, a textelor în divergență ar fi evidențiat însă unele prevederi ale legii care pot stîrni nemulțumirea organismelor financiare internaționale: excluderea băncilor de la procesul de privatizare și eliminarea sintagmei „prin licitație” din articolul care stabilește metodele de vânzare a acțiunilor aferente cotei de 40% din cuprinsul societăților comerciale, ca să evite orice eventuală surpriză din partea acestor finanțatori. Legea a fost votată cu 248 de voturi pentru și 34 împotriva. Tudor Mohora și cei 4 parlamentari ai săi s-au pronunțat în favoarea legii, după ce obținuseră de la Valer Dorneanu promisiunea că PS (Partidul Socialist) va fi consultat în legătură cu aplicarea legii.

RALUCA STROE-BRUMARIU

PRECIZARE

Redacția revistei „22” adresează scuze altor celor în cauză, cit și cititorilor, pentru confuzia produsă în pagina 10 a numărului 21 (24-30 mai 1995). Redacția revistei a solicitat Laboratorului foto Rompres o fotografie cu Borboly Imre, însă cîșeul primit și publicat ulterior îl înfățișează pe Borboly Ernő.

Seminar internațional privind la toleranță

Între 23 și 26 mai a avut loc, la Centrul Internațional pentru Conferințe (Palatul Parlamentului), un seminar internațional asupra toleranței, organizat de către Consiliul Europei, OSCE și Guvernul României. În cele patru zile de lucru au fost anunțate discuții privind intoleranța și aspectele ei (rasismul, xenofobia, antisemitismul, fundamentalismul religios și naționalismul agresiv). Amploarea acestei întâlniri poate fi realizată și prin rangul participanților: Peter Leoprech, secretarul general adjunct al Consiliului Europei, Audrey Glover, directorul Oficialului pentru instituții democratice și drepturile omului al OSCE, Michel Foucher, directorul Observatorului european de geopolitică. Echipa organizatorilor români a avut în frunte pe Virgil Constantinescu, secretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe.

Se știe că acțiunea de la București este corelată cu campania împotriva rasismului, antisemitismului, xenofobiei și intoleranței, lansată anul trecut de către Consiliul Europei. (În cadrul acestei campanii, contribuabilul român a plătit deja o primă manifestare locală - în luna aprilie -, un seminar pe aceeași temă ținut la Timisoara, care s-a desfășurat, practic, sub semnul și în spiritul PUNR.) Este interesant că recentul seminar internațional a lăsat inițial impresia că se desfășoară conform dorinței înoră de a transforma campania într-un act formal. Moderatorii, români și străini, au reușit de câteva ori să scoalească înscrisurile în cuvînt ale reprezentanților unor organizații reprezentative internaționale ori naționale, a căror preferință pentru discuții de substanță și pentru inventarierea manifestărilor rasiste și sovinate era bine cunoscută. Succes au avut, în schimb, reprezentanții romilor, de această dată foarte activi. Ca urmare, iată, seminarul s-a încheiat cu o rezoluție prin care se recomandă crearea în România a unei comisii naționale, asistată de experți internaționali, avînd drept scop: evaluarea plîngerilor asociațiilor de romi; propunerea de soluții în rezolvarea cazurilor de violență colectivă; analiza aspectelor juridice ale conflictelor etnice și rasiale; îngrădirea unui limbaj ce abuză în prejudecăți, privitor la romi ori grupurile de romi.

S-a recomandat, de asemenea, să se evite impunerea numelui de țigari, considerat de etnia respectivă drept peiorativ. (GABRIEL ANDRESCU)

VASILE POPOVICI

Monstruosul dialog ruso-american

Fragmente din intervenția făcută în Parlament, 30 mai 1995

(...) Recenta întâlnire din Ungaria care a reunit președinții țărilor din grupul de la Vișegrad și președinții ai citorva dintre țările puternice din Uniunea Europeană - întâlnire la care președintele României în mod normal nu ar fi trebuit să lipsească, e în măsură să genereze un sentiment de imensă frustrare și neliniște. Absența domnului Iliescu semnifică absența a însăși națiunii române. Măcar o dată, chiar dacă în negativ, ~~persoana~~ președintelui s-a contundat cu ființa națiunii, într-atât de gravă și de plină de conștiință mi se pare a fi slăbiciunea președintelui pentru slăbiciunea poziției noastre externe. Mai mult, Adunarea Atlanticului de Nord a operat pe parcursul acestor zile din urmă o nouă izolare, de rîndul acesta în grupul celor șase membre asociate la Uniunea Europeană. România este prevenită că, între cele șase țări, ar putea rămîne singura care să rateze intrarea în NATO, fiindcă la noi și numai la noi lucrurile sînt în continuare confuze. Este oare Guvernul nostru conștient de perspectiva catastrofală pe care o deschide acest avertisment?

Cu puțin timp în urmă, la Moscova s-a discutat, între președinții Clinton și Elțin, extinderea NATO spre Est. Cum adică? O țară independentă, fie ea România sau Polonia sau Ungaria, are nevoie de acceptul Moscovei pentru a-și decide singură alianțele? Nimeni nu are oare de gînd să protesteze

și să ceară stoparea acestui dialog monstruos ruso-american? Nu NATO se extinde spre Est, ci țările din Est solicită intrarea în NATO, iar pentru aceasta nici una dintre ele nu are nevoie de acceptul Moscovei, cu excepția Federației Ruse, firește. În relația bilaterală dintre România și NATO, care poate fi locul celui de-al treilea, dacă nu acela de intrare, ~~pe ce~~ ce înseamnă inoportunitate și abuz în statutul de intrus? În virtutea cărui drept, a cărei prevederi internaționale, a cărei legi România trebuie să obțină acordul Moscovei pentru a încheia un pact pe care ea, România, îl crede convenabil intereselor sale naționale? Iar în timp ce guvernantii noștri tac chitic asupra acestei chestiuni inacceptabile, ca și asupra a zeci de declarații revoltătoare pe care le-am auzit în ultima vreme din gura d-lui Elțin, a d-lor Graciov, Kozîrev, Lebed și a altora, de la Moscova aflăm că România produce bomba atomică, arme chimice, că președintele Iliescu ar fi fost rocolat de KGB, că nu e singurul dintre virfurile puterii în această situație, drept care - punct ochit, punct lovit - nici România și nici reprezentanții ei nu pot aspira la statutul de parteneri onorabili de dialog cu Vestul. Este oare tăcerea cel mai convenabil mod de a reacționa în fața acestui adevărat bombardament rusesc asupra României? Și ce poate fi această timorare în fața unei intimidări prelungite?

În plus față de cele de mai sus, liderii UDMR consideră că denunțarea României la Washington ar fi o bună armă de șantaj pentru a obține statutul de națiune constituantă a statului, de parcă atunci cînd emiți asemenea enorme pretenții nu ar însemna de fapt că, avînd tot ce rezonabil se poate cere, începi să ceri ce nu mai are nici o rațiune?! În strategia fatală a șantajului internațional, UDMR uită însă că îngustarea șanselor de integrare euro-atlantică ale României înseamnă implicit și condamnarea minorității maghiare din România la același destin nefericit cu al majorității, laolaltă împinse spre Răsărit. Acest fapt atît de simplu nu este oare înțeles de niște minți ce altminteri par destul de pătrunzătoare?

Nefiind adeptul teoriei complotului universal, nu-mi propun să fac nici un fel de prea facile conexiuni între prea multele nenorociri pentru o singură săptămînă. Dacă ele se pot petrece, și se tot repetă, este probabil pentru că cei aflați în slujba interesului public au uitat cu desăvîrșire care mai sînt interesele publice, absorbiți fiind de cu totul și cu totul alte interese.

BANC POST

O BANCĂ A TUTUROR

vă asigură în afara activităților obișnuite desfășurate prin sucursale, filiale și agenții proprii, precum și prin oficiile poștale din toată țara:

● **ECONOMISIREA BANILOR DUMNEAVOASTRĂ PRIN:**

- CARNETE DE ECONOMII LA TERMEN;
- CARNETE DE ECONOMII LA VEDERE;
- CARNETE DE ECONOMII CU SUMĂ FIXĂ ȘI DOBÎNDĂ;
- CARNETE DE CECURI PENTRU CONT CURENT PERSONAL.

● **ECONOMISIREA BANILOR DUMNEAVOASTRĂ PRIN:**

PRELUAREA DE CĂTRE BANC POST A TUTUROR PLĂȚILOR PE CARE DORIȚI SĂ LE EFECTUAȚI (RATE, CHIRII, ÎNTRETINERE, FACTURĂ TELEFONICĂ, ABONAMENT RTV etc.), PRIN INTERMEDIUL CONTURILOR CURENTE PERSONALE DESCHISE LA NOI.

● **ÎMPRUMITURI**

ACORDATE AGENȚILOR ECONOMICI, INDIFERENT DE FORMA DE ORGANIZARE.

**ORICARE DINTRE DUMNEAVOASTRĂ
POATE DEVENI CLIENTUL NOSTRU!**

VĂ PUTEȚI ADRESA SUCURSALELOR ȘI FILIALELOR DIN TOATĂ ȚARA PENTRU A PRIMI
INFORMAȚIILE ȘI LĂMURIRILE NECESARE.

OANA ARMEANU

Dosarul „Apartamentul“

După un an de activitate, Comisia „Apartamentul“ a făcut public raportul final asupra atribuirii ilegale de locuințe din fondul de stat demnitarilor și salariaților Parlamentului, Guvernului și Președinției. Din cele cca 3.500 persoane investigate, raportul incriminează 116, în majoritate demnitari de prim rang ai PDSR și ai fostelor CFSN, CPUN și FSN. Particularitatea raportului „Apartamentul“ față de rapoartele altor comisii stă în faptul că el a fost semnat de toți membrii Comisiei, indiferent de culoarea lor politică (Comisia „anticorupție“, de pildă, a prezentat două rapoarte: unul al reprezentanților arcului guvernamental, celălalt al Opoziției). Acestei situații i s-a dat diverse interpretări: că aliații PDSR vor să-și „spele fața“ în vederea viitoarelor alegeri; că viclele bune nu au ajuns și pentru ei; că vor să santejeze PDSR, încercând să-și vîndă cît mai scump votul în plenul Parlamentului la discutarea raportului etc.

Dincolo de aceste motivații și de acceptarea sau respingerea sa de către Parlament, raportul este o măturie importantă despre abuzurile actualei Puteri, semnată chiar de reprezentanții ei.

Lista ilegalităților comise pentru dobîndirea apartamentelor este lungă: atribuirea unui apartament din fondul de stat unui demnitar care mai avea alte apartamente în proprietate sau era chirie într-o locuință de stat; atribuirea mai multor apartamente din fondul de stat unei singure persoane; depășirea spațiului locativ în raport cu numărul de membri ai familiei; vânzarea locuințelor de serviciu; atribuirea de locuințe (inclusiv locuințe de serviciu) din fondul locativ al unei instituții unor persoane ce nu erau salariate ale insti-

tuției respective; atribuirea unor locuințe de către instituții ce nu erau abilitate să o facă (prim-ministru, vice-prim-ministri, secretarul general al Guvernului etc.); schimbarea ilegală a destinației unor clădiri; închirierea în regim obișnuit a unor locuințe construite în scopul de a fi închiriate pe valută misiunilor diplomatice ș.a.m.d. Autorii și beneficiarii acestor ilegalități sînt importanți demnitari (lista celor mai importanți dintre ei este prezentată alăturat). Audiința de Comisie, nici unul nu și-a recunoscut greșeala. Toți au spus fie că n-au știut că săvîrșeau o ilegalitate, fie că aveau nevoie de mai mult spațiu. Purtătorul de cuvînt al președinției Iliescu, Traian Chebeleu, a refuzat chiar, mult timp, să apară în fața Comisiei. Mai mult decît atât, în perioada desfășurării activității Comisiei, repartizarea ilegală a locuințelor a continuat, deși cei implicați fuseseră avertizați asupra neregulilor comise. Astfel, Biroul Permanent al Senatului a atribuit ilegal un apartament președintelui acestei instituții, Oliviu Gherman; Biroul Permanent al Camerei Deputaților a atribuit ilegal un apartament deputatei Teodora Bertzi; secretarul general al Guvernului a atribuit ilegal un apartament deputatei Floarea Calotă.

Dintre imobilele a căror destinație a fost schimbată ilegal, raportul reține cazul unor clădiri prevăzute a fi închiriate pe valută ambasadelor și reprezentanțelor străine. Printr-o Hotărîre de Guvern semnată de Petre Roman în 1990, aceste imobile au fost atribuite ilegal unor demnitari din acea perioadă. Astfel, cele 12 apartamente ale blocului de pe str. Aurel Vlaicu nr. 42-46 au fost atribuite lui Bogdan Baltazar, Theodor Stolojan, Mugur Isărescu, Eugen-Dijmărescu, Viorel Onel, Gheorghe Carp, Florian Borcea, Viorel Buchera Iatricioia (primită de la Guvern) și Dan Mircea Popescu, Dumitru Iliescu, Ion Talpeș, Romul Petru Bena (primită de la Președinție). De aseme-

Membrii Comisiei „Apartamentul“

Președinte: Ioan Duța (PRM)
Vicepreședinte: Ioan Dobrescu (PNL)

Secretar: Ioan Gavra (PUNR)
Membri: Constantin Zăiceanu (PDSR); Mihail Olteanu (PDSR); Gheorghe Cristea (PNTCD); Bogdan Niculescu-Duvăz (PD); Nicolae Drăghiescu (PS); Nagy Benedek (UDMR).

nea, 8 vile au fost atribuite lui: Petre Roman (str. Gogol nr. 2), Ion Tîrziu (str. Kalinin nr. 3), Mihai Bujor Sion (str. Gogol nr. 3), Dan Petrescu (str. Molière nr. 3-5), Asociația „România de Mîine“ (b-dul Aviatorilor nr. 86), FSN (str. Modrogan nr. 1), Eugen Valeriu Pop, fost ministru (str. Molière nr. 4), Agop Kirmazian (str. Turgheniev nr. 18). Raportul citează, totodată, cazul imobilului din str. Herăstrău nr. 13, atribuit ilegal UDMR.

Propunerile făcute de Comisie pentru evitarea în viitor a unor astfel de ilegalități sînt:

- anularea contractelor de vânzare sau închiriere a locuințelor, încheiate ilegal;
- sancționarea celor vinovați de ilegalitățile comise – prefecti, personal din aparatul Parlamentului, Președinției și Guvernului, agenți economici care administrează fondul locativ de stat etc.;
- interzicerea prin lege a cumpărării, cu plata în rate, a mai multor locuințe din fondul locativ de stat de către persoanele care au în familie o altă locuință proprietate personală sau care au înstrăinat o locuință, deși aceasta le satisfacea nevoile locative;
- reglementarea strictă a modului de acordare a locuințelor din fondul de protocol;
- extinderea investigațiilor la ministere, prefecturi, primării, consilii locale și județene și alte autorități publice ce ar putea comite ilegalități legate de atribuirea locuințelor din fondul locativ de stat etc.

Rezultatele investigațiilor și propunerile făcute de Comisie depind exclu-

ziv de votul din plenul Parlamentului. Dl. deputat Gheorghe Cristea (PNTCD), membru al Comisiei, se declară sceptic în privința adoptării raportului de către Parlament, date fiind persoanele și instituțiile implicate. „Gravitatea faptelor prezentate în raport“, apreciază domnia sa, „vine din implicarea instituțiilor menite să fie garante ale legalității – Parlament, Guvern, Președinție – în acte legale, realizate prin trafic de influență. Nu e vinovat în primul rînd funcționarul mărunt de la ICRAL, care a semnat o repartizie de locuință, ci aceia care l-au forțat. Odată ajunși la Putere, consideră că legea începe de la ei în jos. Există două categorii de cetățeni: cetățeni privilegiați, pentru care nu există lege, și cetățeni de rînd, care și-așa o dau greu, care trebuie să se supună legilor făcute de cei dinți“. O parte dintre demnitarii vizați în raport și-au construit între timp vile în afara Bucureștiului, deci nu lipsa banilor i-a făcut să ceară locuințe din fondul de stat la care nu aveau dreptul. Alții dintre ei stau în case naționalizate, pe care le vor cumpăra la prețuri de nimic. „Cînd e vorba de ei, e normal să aibă două-trei case, dar cînd se pune problema restituirii imobilelor naționalizate, nu vor să le dea înapoi foștilor proprietari“, mai spune dl. Cristea. Tot de la domnia sa aflăm că fostul secretar general al Guvernului, Paul Jerbas, a prezentat în fața Senatului situația celor aproximativ 250 de vile din cartierul Primăverii. Acest raport, înregistrat la Senat și menționat pe ordinea de zi a ședinței din ziua respectivă (publicată în Monitorul Oficial), a fost făcut dispărut. La toate insistențele Comisiei de a intra în posesia lui, s-a răspuns că acel raport „nu există“.

Lista demnitarilor incriminați în raportul „Apartamentul“

Oliviu Gherman (președinte PDSR, președinte Senatului) – proprietar al unui apartament în Craiova; în București, locuiește într-o vilă de protocol; i s-a mai repartizat, într-o altă vilă, un apartament cu 5 camere (142 mp).

Adrian Năstase (președinte executiv PDSR, președinte Camerei Deputaților) – proprietar al unui apartament cu 5 camere; primește o vilă cu titlul de „locuință de serviciu“ pe durata exercitării mandatului de ministru de Externe, pe care nu o înapoiază la expirarea mandatului.

Traian Chebeleu (purtător de cuvînt al Președinției) – proprietar al unui apartament cu 4 camere; i se mai atribuie încă un apartament cu 4 camere (100 mp).

Vasile Văcaru (vicepreședinte PDSR) – obține ilegal un nou apartament, deși deținea unul în proprietate.

Sergiu Nicolaescu (senator PDSR) – primește o vilă întreagă, formată din două apartamente.

Dumitru Păslaru (purtător de cuvînt al PDSR) – a primit un apartament cu 4 camere în firmnicu Sărut,

deși mai avea unul în proprietate.

Alexandru Bîrlădeanu (fost președinte al Senatului) – a primit un apartament cu 5 camere (140 mp), deși mai primise anterior unul cu 3 camere.

Silviu Brucan (fost lider CFSN) – a primit ilegal vila din str. Heleșteului nr. 26, cu 5 camere (97 mp).

Mișu Negrițoiu (consilier prezidențial, fost președinte al Consiliului pentru strategie și reformă economică al Guvernului) – a primit ilegal un apartament, deși mai deținea unul în proprietate.

Mugur Isărescu (guvernatorul Băncii Naționale) – a primit un apartament cu 7 camere (150 mp), deși mai deținea încă unul cu 4 camere.

Vasile Secăres – (lider al grupului „Un viitor pentru România“, președintele EXIMBANK) – a primit un apartament cu 4 camere (99 mp) și un apartament de două camere cu regim de „locuință de serviciu“.

Ioan Talpeș (fost consilier prezidențial, șeful DIE – Departamentul de Informații Externe) – a primit un apartament cu 5 camere (100 mp).

Dan Mircea Popescu (ministru Muncii și

Protecției Sociale) – i s-au atribuit două apartamente din fondul locativ de stat, unul cu 4 camere, celălalt cu 5 camere (100 mp).

Liviu Maior (ministru învățămîntului) – primește un apartament cu 3 camere, deși avea în proprietate un altul.

Răzvan Theodorescu (fost președinte al Radioteleviziunii Române) – a primit un apartament în vilă, format din 9 camere (170 mp), deși avea un apartament în proprietate.

Dan Iosif – (consilier prezidențial) – a primit un nou apartament, deși mai avea altul în proprietate.

Paul Jerbas (fost secretar general al Guvernului) – a primit ilegal un apartament atribuit de către fostul CFSN.

Nicolae Spiroiu (fost ministru al Apărării Naționale) – i s-au atribuit ilegal două apartamente din fondul de stat.

Ioan Oancea (consilier prezidențial, fost ministru al Agriculturii) – a cumpărat ilegal un apartament atribuit ca locuință de serviciu.

Emil (Cico) Dumitrescu (contraamiral, ambasador în Turkmenistan) – a primit vila din str. Herăstrău nr. 4, cu 4 camere (117 mp).

Petre Roman (fost prim-ministru) – i s-a închiriat vila din str. Gogol nr. 2, cu 11 camere (219 mp), deși deținea în proprietate un apartament de 4 camere.

Theodor Stolojan (fost prim-ministru) – a primit ilegal un apartament cu 7 camere (142 mp), deși mai deținea unul.

Victor Babluș (fost ministru al Justiției, președinte executiv PD-FSN) – a primit ilegal un apartament cu 4 camere.

Ionel Roman (deputat PDSR) – a cumpărat ilegal un apartament atribuit ca locuință de serviciu.

Andrei Păunescu (fiul senatorului PSM Adrian Păunescu) – a primit ilegal un apartament, prin intervenția secretarului general al Guvernului, Viorel Hrebenciuc.

Radu Cîmpeanu – a primit ilegal un apartament cu 5 camere (122 mp) în vilă.

Ion Rațiu – a primit o vilă formată din două apartamente, cu 11 camere (277 mp).

Mircea Dinescu (fost președinte al Uniunii Scriitorilor) – a primit vila din b-dul Aviatorilor nr. 69, cu 12 camere (293 mp) ș.a.

Adevărul literar și artistic, nr. 271

- Cei ce nu mai sînt: – Nichita Stănescu sau „geometria haosului“ de Alexandru Condeescu
- Paul Anghel sau „fascinația arheologiei“ de Constantin Stănescu
- rotația cadrelor sau „Tîntele și Lunetitul“ de Cornel Radu Constantinescu
- Moare aristocrată? – Scrisoarea a 6-a, către revoluționarii democrați – de Nikolai Berdiaev
- Barbu, Cioran, Eliade, Noica despre unul singur: Lucian Blaga
- Un poet care gîndește „cu pistolul la brîu“: Ioan Flora
- Mircea Flonta: „Antropocentrismul e azi mai amenințat decît orînd“

„Varujan, ce este cu tine? Ce cauți acolo?”

Domnule Varujan Vosganian, dincolo de faptul că sînteți un economist foarte bine cunoscut, aveți și un discurs extrem de clar în chestiunile politice. Cum v-ați format și ce faceți înaintea de 1989?

Am terminat ASE în 1982 și chiar de atunci intrasem într-un anumit fel de eresia – din păcate, singur. Prin toamna lui '81 am scris niște articole, care chiar au și apărut, printre care „Asociația studenților comuniști, putere fără glorie”, în care încercam să demasc crearea unor instituții nelegitime, care, pretinzînd că vorbesc în numele tineretului, căutau să tragă foloase din asta. Acest ultim articol a apărut într-o revistă de vreo 5.000 de exemplare, care, cu toate tentativele Centrului Universitar de a o bloca, a fost furată de la tipografie de studenți și difuzată. În Polonia, situația devenise febrilă, iar Securitatea știa mai bine decît mine acest lucru. A încercat, așadar, să rezolve problema în felul ei, adică dîndu-mă afară din facultate și asumiînd Asociația Studenților Comuniști și pe profesori împotriva mea. Nu vreau să spun că cineva mi-a luat apărarea, totuși în Senatul profesional cererea ca eu să fiu dat afară din facultate nu a fost acceptată, deoarece mai toți s-au abținut de la a vota. În plus, eram șeful promoției și asta ar fi complicat și mai mult lucrurile. Am avut însă interdicția de publicare, mi s-a interzis să predau după aceea, deși nu mi s-a dat drept. Interesant este că studenții au făcut o adevărată mișcare de revoltă pentru ca eu să rămîn în continuare șeful anului de studii. Era o funcție administrativă, eram un fel de șef de sindicat al studenților și așa am rămas pînă la sfîrșit. Atunci cînd am terminat facultatea, fiind șef de promoție, am luat singurul post de lingvî București, la ISD din Bragadiru, apoi am fost detașat în Centrală și timp de 7 ani am fost un fel de merceolog care împărțea rulmenți, șuruburi și curele trapezoidale la întreprinderile din domeniul industriei alimentare din întreaga țară. Scriam literatură care nu putea fi publicată sub regimul comunist. Am încercat chiar să scriu o carte despre inflație cu unul dintre profesori, astăzi departat, dar aveam concepții complet diferite și am renunțat. Am încercat să public la „Revista economică”, dar Ioniță Olteanu, care era redactor-șef pe vremea aceea, mi-a spus că revista este de popularizare și nu de doctrină, astfel încît am renunțat să mai scriu economie și, după ce am terminat stagiatuura, am dat la Facultatea de Matematică, în 1985, refugindu-mă în această știință, pe care o vedeam mai protejată în fața presiunii ideologice. Am terminat matematica în 1991, cînd eram deja deputat. La un examen, m-am dus direct din Piața Universității.

Deci, în perioada '82-'89, exista între noi o fraternitate, o rezistență tăcută. După 1989, cei mai înfrinți sînt de fapt intelectualii, care nu au știut nici să se pună în fruntea maselor și nici să meargă împreună cu ele. Vanitatea și egoismul nu sînt potrivite în ziua de azi. Cred că de la 1848 și pînă acum, intelectualul român nu a știut niciodată să se înfrățescă cu istoria.

În ziua de 21 decembrie 1989 am fost arestat în Piața Universității, eram chiar în linia aceea de la Sala Dalles cînd a început să se tragă prima oară. Cînd am revenit, eram un fel de Robespierre, comunitatea armeană m-a ales în fruntea ei și așa am rămas în politică.

În luna ianuarie 1990 am avut un mic birou chiar în preajma lui Ion Iliescu, Petre Roman și Cezimir Ionescu. În 28 ianuarie eram în balconul de la Palatul Victoria. Împreună cu Ion Iliescu, Corneliu Coposu și cu cei care participaseră la

masa rotundă. Am văzut contramanifestația venind dinapre Banu Manta, în frunte cu un camion de mare putere. Și atunci am început să-mi dau seama ce se întîmplă. Am plecat acasă și în noaptea aceea m-au sunat mulți prieteni, care mi-au spus: „Varujan, ce este cu tine? Ce cauți acolo? Noi am fost jos și am fost bătuți și tu stai în balcon lângă Ion Iliescu?”. În ziua de 29 ianuarie eram în biroul lui Ion Iliescu și răspundeam la telefoane: oameni din diverse județe spuneau că vor să vină la București să apere Revoluția. Pe la ora 10 a venit Ion Iliescu și l-am întrebat: „Ce facem? Dacă pe toți oamenii aceștia îi lăsăm să vină, o să fie ca în povestea «Uniculul vrăjitor»”. Și el mi-a spus: „Dacă mai dai cineva telefon, spune-le să nu vină”. Pentru o clipă am avut impresia că cei care mă avertizaseră în noaptea trecută greșeau. Numai că, după o oră și jumătate, Ion Iliescu și Petre Roman au ieșit în balcon și le-au spus: „Va

trebuie în primul rînd să fiți respectați. Și pentru a fi respectat, nu obediența este calea cea mai bună. Dovada acestei constatări este faptul că, deși eu sînt singurul care am avut în mod consecvent poziție distinctă, sînt totuși liderul grupului parlamentar al minorităților. Obediența îi caracterizează pe cei care nu văd dincolo de interesul lor imediat. Minoritățile trăiesc în România și nu trebuie să se disocieze calitatea de etnic minoritar de calitatea de cetățean român. Trebuie să te remarci ca deputat, trebuie să ai o atitudine față de toate problemele țării, pentru că numai dacă le rezolvi pe acestea se pot rezolva și problemele tale.

Eu am o situație aparte, pentru că Uniunea Armenilor din România a înțeles acest lucru. Reprezentii comunitate care a avut mult de suferit de pe urma comunismului. Din acest punct de vedere, Uniunea Armenilor din România este astăzi în opoziție.

VARUJAN VOSGANIAN

„Sînt în opoziție cu acea Opoziție care nu vrea să cucerească puterea”

– Interviu realizat de Rodica Palade –

mulțumim că ați venit, voi sînteți poporul, ați salvat Revoluția”. Și m-am gîndit: „Dacă ei sînt poporul, eu cine sînt?”. Și, din clipa aceea, ceva s-a rupt în mine definitiv. Concret însă, am intrat în Opoziție pe vremea cînd eram membru în CPUN, la sfîrșitul lui martie '90, cînd mi-am dat seama că SRI s-a format fără a îndeplini toate formele legale. Am intrat în Parlament în 20 mai, din partea Uniunii Armenilor din România, și am fost reales în 1992 tot din partea Uniunii Armenilor, o formație de natură liberală, cu o platformă etnică, dar și națională.

Există două categorii de oameni care trebuie să dispară de pe scena politică pentru că viața politică să intre în normalitate. În primul rînd, cei care au făcut politică în anii '50 și care au revenit pe scena politică fără să evolueze. A doua categorie – care este cu adevărat perturbatoare, pentru că aparține majorității politice – constă în cei care s-au pus în fruntea evenimentelor din 21–22 decembrie. Mesajul politic trebuie să fie astăzi pentru viitor și nu pentru răfuieli care nu fac bine. Așadar, să vorbim mai puțin despre trecut și să vedem în ce mod putem crea o viață politică eficientă și morală.

Pentru a fi respectat, nu obediența este cea mai bună cale

Sînteți, în Parlament, reprezentantul grupului minorităților. Ca economist, v-ați remarcat printr-un mesaj meru critic la adresa Guvernului, de pe poziția unui liberalism consecvent. Însă grupul pe care îl reprezentați este extrem de eterogen și se caracterizează mai degrabă printr-o atitudine conservatoare. Deci care este, de fapt, poziția dvs.?

Reforma are o abordare multidimensională, care ia în vedere și aspectele culturale, sociale. Deci, chiar dacă sînt economist, abordarea mea liberală nu este numai pe probleme economice. Acum, vorbind despre grupul parlamentar pe care îl reprezint: n-aș spune că e conservator, ci obedient. Există acest complex al minorităților naționale, conform căruia, pentru a obține ceva, trebuie să fii pe placul guvernanților. Eu am un alt punct de vedere. Eu cred că pentru a fi eficient

Sarcina mea este în continuare foarte îngrată, pentru că ideologia mea politică mă îndeamnă să fiu în opoziție. Calitatea politică de reprezentant al grupului minoritar mă îndeamnă însă să am o atitudine de dialog cu autoritățile politice. De ce? Pentru că Opoziția nu a oferit nici o garanție minorităților naționale. În ciuda solicitărilor pe care le-am făcut, nu a deschis niciodată un dialog politic. Nici o clipă un reprezentant al Opoziției nu a spus că, în situația în care Opoziția va câștiga alegerile, minoritățile vor avea cel puțin aceleași drepturi pe care le au azi. Mai mult decît atât, unii reprezentanți de vîrf ai Opoziției s-au declarat împotriva reprezentării parlamentare a minorităților și împotriva subvenționării activităților organizatoric-culturale ale lor. Deci este oarecum de înțeles de ce minoritățile naționale caută protecția actualilor partide progubernamentale și cred că Opoziția trebuie să-și refacă mesajul politic, în situația în care vrea cu adevărat să câștige alegerile și cu sprînjul minorităților din grupul meu parlamentar.

Nu v-ați gîndit să vă valorificați mai bine într-un partid național mai mare? Ați avut vreo ofertă?

Am avut oferte aproape din partea tuturor partidelor politice din România. Pe unele le-am refuzat de la început, pentru celelalte am găsit că o colaborare este mai eficientă. În primul rînd (deși nu este o explicație suficientă), statutul Uniunii Armenilor din România împiedică președintele acesteia să fie membru al vreunui partid politic. În al doilea rînd – și aici este argumentul meu de fond –, fiind deputat din partea Uniunii Armenilor din România, pot avea ca adversari numai pe cei care se află la putere. Dacă aș fi într-un partid de opoziție, aș intra în dispută chiar cu oamenii din rîndul Opoziției – și nu asta este scopul meu. Eu nu vreau să-mi risipesc forțele căuțînd să-i conving pe unii și pe alții că trebuie să-și învingă vanitățile. Există grupuri în care colaborez cu parlamentari și cu oameni politici din partea Opoziției. Consider că există un număr suficient de oameni capabili în rîndurile partidelor de opoziție, care oricînd ar putea să facă o majoritate parlamentară de calitate, o administrație eficientă, numai că sînt împărțiți în diverse partide. Nu au

reușit să se impună în partidele lor, iar populația nu-i cunoaște. Majoritatea actualilor lideri ai partidelor din opoziție se află la limita audienței publice, iar modul dictatorial în care sînt conduse partidele de opoziție împiedică orice schimbare. Vedeți că, din 1992 și pînă acum, practic nu s-a ridicat din rîndurile Opoziției nici o figură politică marcantă, deși, repet, există astfel de oameni.

Cum poate cîștiga Opoziția

Cum se explică acest lucru? Adică persistența aceluiași oameni cu un același discurs.

În România, de cinci ani se guvernează fără Opoziție. Practic, Opoziția nu a reușit efectiv să pună în dificultate în nici o situație majoritatea parlamentară. Opoziția a vinat numeroase ținte false. Problema numărului directorului SRI, dezvăluirile generalului Florică, scandalul cu Petromin, dacă ministrii schimbăți în cadrul remanierii trebuie sau nu să fie aprobați de către Parlament, afacerea caselor etc., etc. Cetățeanul nu are aceste probleme – sau, dacă le are, ele sînt marginale în existența lui. Pe urmă, Opoziția s-a irosit în diverse teme care nu sînt de actualitate sau nu sînt menite să-i aducă majoritatea electoratului. Cum ar fi, de pildă, cea a neocomunismului. E drept că trebuie să fim fermi împotriva celor care au permis ca România să fie subjugată de Răsărit 50 de ani. Dar neocomunismul este o țintă inefficientă. A doua țintă falsă este monarhia. Monarhia ca atare este o temă perdantă astăzi, nu din cauza faptului că nu are o funcție morală, ci pentru că populația ar înțelege foarte greu ce înseamnă Domeniile Coroanei, protocolul Regelui sau cunamia regală. Nu cred că populația din 1995 simte necesitatea monarhiei. Deci cel dorește să obțină majoritatea electorală trebuie să părăsească aceste două domenii: neocomunismul și problema monarhiei. Populația României este traumatizată. Caracterul violent al vieții politice după 1990, caracterul echivoc al mesajului politic i-au stîrnit o stare de neîncredere și de teamă, care nu trebuie sporite printr-un mesaj politic care să cuprindă schimbări radicale. În 1990, populația avea o altă disponibilitate. Din păcate, populația crede că această este din cauza aplicării reformei, nu știe că de fapt se datorază faptului că reforma nu s-a aplicat. Pe urmă, cei care vor să cîștige puterea în țara asta trebuie să ofere garanții Armatei și SRI, negăstirea statutului moral al Armatei, nedeschiderea unor dosare în care Armata ar putea fi pusă în dificultate – și mă refer în primul rînd la decembrie 1989 –, rezolvarea problemelor organizatorice și materiale ale Armatei, însușirea către Armata a sentimentului că România poate redeveni o putere zonală importantă.

În problema SRI, garanția înseamnă recunoașterea faptului că aceste servicii au un rol important în strategia națională a României, ca și acordarea unei relative autonomii. Atitudinea acestor două instituții contează enorm; cine nu are de partea lui o bună parte a Armatei și, potențial, măcar serviciile de informații, să-și ia gîndul de la putere. Apoi, trebuie oferite garanții tineretului. Tineretul este o zonă la care actuala clasă politică conducătoare nu are prea mult acces. Tineretul trebuie atras în partidele de opoziție, trebuie să li se dea funcții de conducere. Tinerii sînt extrem de disponibili și ei s-ar implica fără să coasă o răsplătă imediată, pentru că răsplata lor este viitorul, ei nu cer nimic pentru prezent. În plus, trebuie oferite garanții minorităților naționale. Acest lucru se poate face de pe pozițiile unui românism autentic, pentru că, cel puțin în ceea ce privește grupul minorităților mici, care reprezintă cîteva sute de mii de electori, este suficient să li se dea doar garanția că nu li se va lua nimic din ceea ce au avut. În ceea ce privește

minoritatea maghiară, lucrurile sînt ceva mai dificile, dar, repet, de pe pozițiile românismului se poate găsi un *modus vivendi* cu ungurii, care actualmente sînt izolați politic, ceea ce este un factor de instabilitate pentru România. În al treilea rînd, trebuie date minime garanții pensionarilor. Este suficient să le spui că li se va da ca pensie minimum 60% din salariul pe care-l au; că li se va da un minimum de asigurări sociale - ceea ce este posibil. Cu votul minorităților (mai puțin UDMR, care va vota separat), cu tineretul, cu pensionarii, cu o parte a Armatei și a SRI, se pot cîștiga alegerile. Nu mai vorbesc despre interetuale, pe care-i presupun alături de Opoziție. De ce nu m-am referit la muncitori și la salariați? În primul rînd pentru că un program care se adresează tuturor persoanelor țării este nerealist. Nimeni nu poate oferi tuturor ceea ce dorește, pentru că politica înseamnă dispută în jurul pîinii. Dacă ar fi pîine destulă pentru toți ciți vor s-o aibă, n-ar mai fi nevoie de politică. Este un puțin care trebuie împărțit - și nu-i poți mulțumi pe toți. Un program care se adresează tuturor este demagogic și golit de conținut. În ceea ce li privește, așadar, pe muncitori și pe țărani, pe cei care sînt efectiv angajați în activitatea productivă, le poți oferi o perspectivă, dar nu le poți spune că le garantezi tot ce au nevoie. În ceea li privește pe muncitori, de pildă, există un sector întreg, al regiilor autonome, unde ceea ce cer ei este adesea împotriva reformei.

Din tot ceea ce s'aponeți, domnule Voșganian, se înțelege că sînteți în opoziție și cu Opoziția.

Să zicem că momentan am această cursă pe cont propriu. Nu sînt în opoziție cu Opoziția reală, sînt în opoziție cu ceea ce Opoziția nu vrea să cucerească puterea în România. Atît în partea majoritară, cît și în partea Opoziției, o bună parte din activitatea politică este considerată ca o afacere personală. Există multe ținte pe care Opoziția le-ar fi putut cîștiga și nu le-a cîștigat. Din cauză că există în continuare oameni infiltrați, există oameni șantajabili, care nu au ce căuta în Opoziție. Pe urmă, există oameni care își dau seama că nu ar face față dacă ar trebui să clădească o administrație. Vă imaginați că unele dintre partide, mai ales cele care, retrăgîndu-se din CDR, au luat lucrurile pe cont propriu, ar putea să clădească o administrație în țara asta? Adică miniștri, secretari de stat, prefecți, oameni de încredere din instituțiile principale ale statului. Circa 10.000 de oameni. Există vreun partid de opoziție în țara asta care să aibă astăzi 10.000 de oameni capabili, cu care să clădească o administrație?

Credeti că există vreun partid de opoziție care se gîndește că poate governa singur?

Asta este problema: ei știu că nu pot governa singuri. Fisurile din Opoziție sînt artificiale. Cei care au astăzi 35-45 de ani, inclusiv cițiva care nu depășit această vîrstă, nu au nimic de împărțit. La nivelul mezopolitic, mă refer ca generație, există o stare puternică de comunicare. Și, ca să exemplific acest lucru, am să vă dau niște nume de deputați, din diverse partide, cu care s-ar putea refaca ideea acestei Opoziții. Ioan Mureșan, Liviu Marcu, George Cristea, Tudor Dunca, Ioan Ghișe, Dorel Coc, Romulus Joca, Teodora Bertzi, Birtalan Akos, Borbely László, Alexandru Sasu, Victor Babiu, Gheorghe Gorun, Dan Trepoșca, Sorin Pantia, Calin Anastasiu. Ei sînt, de fapt, mult mai numeroși. Acești oameni sînt, ca afinități politice, foarte aproape unii de alții. Pentru alegerile din 1996 trebuie numai o singură pagină de principii, care însă trebuie repetate de toți acești oameni, pe toate canalele, pentru ca oamenii să știe ce se va întâmpla dacă ei vor veni la putere. În plus, trebuie ca Opoziția să aibă niște teme pe care să le urmărească și cu care să hăituiască majoritatea guvernamentală. Actuala clasă politică

de la putere este, de fapt, extrem de fragilă; ea poate fi schimbată, dar trebuie în primul rînd voiața de a o face și în al doilea rînd un oarecare idealism - de a pune interesele generale deasupra intereselor personale. Există, din păcate, oameni din rîndul Opoziției care ar prefera ca partidele lor să nu aibă majoritatea, dar ei să-și păstreze scaunele de deputat.

Cum vedeți o posibilă strategie a Opoziției pentru cîștigarea alegerilor din 1996?

Sînt mai mult variante: 1. Apariția unui nou partid. Eu gîsesc că această variantă nu este dezirabilă astăzi, pentru că este foarte greu să construiești un partid fără să ai o structură logistică importantă. Un partid de opoziție nou nu ar fi realist, pentru că nu ar reuși să-și construiască o rețea pînă atunci. 2. Există partide care au o rețea considerabilă - PNȚCD, PNL - , care, chiar în condițiile extraparlamentarității, și-au menținut structurile. Aceste partide trebuie reformate, în mod democratic, din temelii. Cu aceste două partide și în înțelegere cu celelalte partide de opoziție, mă refer la PAC, PL '93 și PD, se poate crea o Opoziție care să cîștige alegerile.

Care credeți că vor fi temele Opoziției în viitoare alegeri?

Pe lîngă temele majore, trebuie localizate, în primul rînd, segmentele de interese, pentru ca mesajul să nu fie abstract. Iată, de pildă, am avut o înțînire acum cîteva zile cu cîteva oameni de afaceri, care mi-au făcut o notă de pagină cu problemele lor. Ei trebuie să vadă că, în zilele următoare, eu depun o interpelare, scriu un articol în ziar, am înțîlniri pe care le meditez cu Guvernatorul Băncii Naționale și cu președintele principalelor bănci - și atunci ei o să știe că eu sînt credibil, ceea ce înseamnă că am făcut deja legătura cu acest segment de interese. La fel cu sindicatele, la fel cu Biserica, cu Armata, cu SRI. Trebuie localizat un mesaj pentru fiecare segment de interese - bineînțeles, cu o anumită identitate politică. Iată, de pildă, dacă vor veni la mine chirași, eu am să le spun că nu pot fi reprezentantul lor politic. Nomenclatura industrială de stat este un segment care nu mă interesează, dar se pot cîștiga alegerile chiar și fără ei, pentru că adesea ei intră în contradicție de interese cu muncitorii. Deci, obligatoriu, trebuie făcută în primul rînd identificarea segmentelor de interese. În al doilea rînd, dintre segmentele de interese trebuie date la o parte cele pe care, dacă le-am sprijini, ne-am pierde identitatea politică, pentru că, repet, nu pot face o platformă pentru 23 milioane de oameni.

Condiția de minoritar

Ați avut vreodată sentimentul că sînteți tratat ca minoritar?

Răspunsul este greu de dat. În raporturile cu populația am fost chiar răsfățat și respectat pentru că eram armean. În ceea ce privește relațiile cu oficialitățile, înainte de 1989 exista o rețineră clară față de minorități. La facultate, înainte de a avea probleme cu Securitatea, mi s-a spus limpede că, armean fiind, n-o să intru în catedra de economie politică. Pe urmă, cînd mi s-a dat livretul militar, mi s-a scris pe el „român” - și a trebuit să refuz. Nu vreau să spun că e mai bine să fi armean decît să fi român, dar eu nu pot fi un bun român decît dacă sînt un bun armean. Renegații sînt cei mai periculoși oameni. În Parlament am avut cîteva reacții destul de dure. De pildă, atunci cînd la Lega învîntămîntului am spus că aparțin unei minorități care a suferit din pricina comunismului, din sală s-a strigat: „Atunci ce cruci aici? Cară-te în Armenia!”. În Monitorul Oficial s-a scris „Du-te în Armenia” ca să se îndulcească puțin expresia. Dar există și din partea coaltei oameni care nu intoleranță față de minorități și spun

aici cu regret că, în Comisia specială, votul CDR, prin dl. Gavril Degeu, s-a asociat partidelor progubernamentale. Iată că această ostilitate nu este numai într-o singură parte. Ca să rezum, eu nu am avut de suferit de pe urma faptului că am fost armean. Avînd o comunitate solidară în jurul meu, sînt mai apărut decît ceilalți parlamentari. Avantajele de a fi armean în România au fost mai mari decît dezavantajele.

Pentru obținerea unor drepturi pentru comunitatea dvs., ați făcut (ați face) concesii?

Concesii au fost minime. Mai întîi, nu am luat niciodată cuvîntul în dezbaterile privind motiunile de cenzură, pentru că astfel s-a hotărît în grupul parlamentar. Apoi, în urma unor negocieri cu Guvernul încheiate cu succes, am votat, atît în 1994 cît și în 1995, Legea bugetului, deși, ca economist, așa fi fost tentat să votez împotriva. În rest, comportamentul meu politic nu a fost influențat de calitatea de reprezentant politic al unei etnii.

Am auzit de mai multe ori spunîndu-se: „Varujan Vosganian ar fi foarte bun de prim-ministru”. Să presupunem că mine ați fi prim-ministru. Care ar fi primele cinci lucruri pe care le-ați face?

Mai întîi, eu cred că un guvern, pentru a fi puternic, trebuie să renunțe la atribuțiile care, deși le arogă în prezent, îi sînt improprii. Așadar, decentralizare în învățămînt, sănătate, cultură, sporirea rolului autorităților locale. Deși pare paradoxal, pentru a-și spori autoritatea, Guvernul trebuie să însoadă prin a-și o diminuea.

Ca să fi prim-ministru nu trebuie să te pricepi la toate, ci să ai suficientă credibilitate și charismă, pentru ca specialiștii să-ți se alăture. Și dacă respectivul este suficient de modest pentru a accepta sfaturi și suficient de

instaurat pentru a le înțelege, el poate discerne și decide. Un om puternic nu este cel care caută să acumuleze pentru sine cît mai multă putere. Un om puternic este cel care se înconjoară de oameni puternici. Cîți specialiști de prestigiu ar accepta să fie consilierii lui Nicolae Văcăroiu? E o întrebare grea.

Și acum răspunsul la întrebare. Mai întîi, Ministerul Reformei. 1. Aș cere, prin inițiativă legislativă, desființarea Fondului Proprietății de Stat și transformarea lui într-un Departament pentru Privatizare și Restructurare. Simultan, aș desființa Agenția Națională de Privatizare, Agenția Națională pentru Restructurare și Agenția Română pentru Dezvoltare, profund și sarcinile legate de investițiile străine. Prin aceeași inițiativă, aș desființa monopolul Fondurilor Proprietății Private asupra transformării certificatelor de proprietate în acțiuni. 2. Aș solicita un program de demonopolizare sectorială, în primul rînd prin privatizarea unor regiilor autonome în societăți comerciale și

privatizarea lor (de pildă, Romcereal), cu deschidere largă spre investițiile străine. 3. Aș accorda atribuții în economie reală Ministerului Reformei, inclusiv în perfecționarea mecanismelor de piață (în special Bursa de Valori, cu sprijin financiar pentru cotarea societăților la bursă). 4. Ministrul pentru reformă ar deveni și ministrul pentru relația cu Parlamentul. 5. Acest ministru ar aviza, împreună cu Ministerul Justiției, toate proiectele de legi. Avizarea ar avea două scopuri: coerența strategică în reforme și integrarea europeană.

Apoi, Ministerul Finanțelor. 1. Regîndirea politicii fiscale, prin crearea unei politici fiscale active, care să urmărească obiectivele reformei. Facilități fiscale pentru zone defavorizate (din punct de vedere natural sau social), pentru activități industriale și pentru profitul reinvestit. 2. Reanalizarea destinațiilor bugetare; în principal, stoparea subvențiilor implicite și a investițiilor nerentabile și dezvoltarea investițiilor de infrastructură. 3. Introducerea respectului față de cetățean și agentul economic prin simplificarea procesului de impozitare și achitarea la timp de către stat a obligațiilor financiare față de persoane fizică și juridică. 4. Stimularea, prin politica fiscală, a clasei de mijloc. 5. Fermitate față de evaziunea fiscală a oligarhiei clientelare. De altfel, în prezent, datorită politicii fiscale inadecvate, această, împreună cu privatizarea, este punctul de pornire a reformei economice. Ministrul Finanțelor trebuie să fie un reformator.

În ce privește ordinea publică. 1. Precizarea statutului funcționarului public. 2. Revizuirea Codului de Procedură Penală și curățarea Codului Civil și a Codului Penal de toate anacronismele, inclusiv prin punerea pe picior de egalitate a proprietății publice și a celei private. 3. Protejarea judecătorilor de presiunile politice. 4. Regîndirea rolului Parchetului General, astfel încît această instituție să înceteze de a mai fi garda pretoriană a puterii politice. 5. Refacerea statutului moral al Poliției, cum a fost, de pildă, în timpul ministeriatului lui Victor Babiu.

În politica externă, lucrurile sînt foarte complicate. În primul rînd, politica externă trebuie să se sprijine pe cea internă. Reforma internă trebuie să fie un atu al politicii externe și nu punctul ei vulnerabil. Primul-ministru trebuie să-și asume reforma și nu să o lase la cheremul tratativilor cu organismele financiare internaționale. Din acest punct de vedere, politica externă are spatele descoperit - și ea vaută tot timpul să ascundă ceea ce, de fapt, se petrece în România. Apoi, avem nevoie de o viziune strategică, de un sistem de alianțe care să refacă statutul de putere zonală pentru România. Asumarea pentru NATO și Uniunea Europeană trebuie să fie fermă, nu sub forma unei uriașe strategii pentru integrare, cum se face astăzi, un fel de „Casă a Poporului” pe tărîm ideologic. Raporturile cu fosta Uniune Sovietică trebuie să aibă la bază principiile dreptului internațional. O atenție sporită trebuie acordată borderii răsăritene a continentului euro-asiatic: Coreea de Sud, Japonia, Filipine, Singapore, Malaezia, Vietnam etc. Cu astfel de parteneri, am discuta de pe alte poziții cu Uniunea Europeană. Avem nevoie, în politica externă, de diplomați - nu de funcționari. Nu mai vorbesc de ambasadă...

Din păcate, astăzi statul nu îl constituim noi, cetățenii săi. Statul este clasa politică conducătoare, aceeași de jumătate de secol, și acest stat nu și-a cerut încă iertare societății care l-a creat și pe care a umilit-o timp de cincizeci de ani. Statul român este, în continuare, opresiv, ostil și disprețuit față de cetățean.

Adunarea Cetățenilor Helsinki

Adunarea Cetățenilor Helsinki este o rețea internațională de grupuri civice și activiști fondată în 1990. hCa a fost creată plecându-se de la ideea că integrarea europeană nu poate avea loc în exclusivitate la nivelul guvernelor; anumite forme de reconciliere trebuie să aibă loc la nivelul cetățenilor simpli. Scopul nostru este acela de a lărgi sfera dezbaterilor până dincolo de nivelul elitelor și de a cultiva dezvoltarea unei societăți civice paneuropene. Ne străduim să stabilim garanții efective pentru libertate și democrație și să încurajăm și să protejăm inițiativele civice, în mod special pe cele din Europa Centrală și de Est și din fosta Iugoslavie.

Adunările Generale ale hCa

La distanță de un an și jumătate până la doi ani, hCa își desfășoară Adunarea Generală. Adunarea de constituire a avut loc la Praga, în octombrie 1990, cea de-a doua - „Noi ziduri în Europa” - în martie 1992, la Bratislava, iar cea de-a treia - „Unde se sfârșește Europa?” - la Ankara, în decembrie 1993.

Adunările Generale constau în dezbateri pe probleme cum ar fi integrarea europeană, conflictele și rezolvarea conflictelor în Europa, rolul inițiativelor civice în domeniul drepturilor omului. Mai mult decât atât, Adunările oferă ocazia planificării activităților celor patru comisii ale hCa (Abordări civice ale conflictului și păcii, Abordări civice în economie și ecologie, Abordări civice ale democrației și cetățeniei, Comisia pentru femei). Locul și data la care se țin Adunările sînt decise în funcție de prioritățile politice.

Cea de-a patra Adunare Generală a hCa de la Tuzla

Bosnia-Herțegovina și orașe ca Tuzla și Sarajevo au devenit simboluri ale viitorului Europei. Așa cum a spus un activist civic la ultima Adunare de la Ankara: „Europa se sfârșește undeva în dealurile de lângă Sarajevo”. În conflictele din fosta Iugoslavie, și în special în cele din Bosnia-Herțegovina, multe dintre problemele pe care societățile europene și comunitățile internaționale le înfruntă astăzi sînt exprimate într-un mod dramatic: răspîndirea mișcărilor naționaliste exclusiviste, rasismul, problemele minorităților, problemele tranziției de la societățile de tip comunist la cele democratice transparente, abilitatea limitată a instituțiilor internaționale și a Europei în general de a garanta valorile umane pe care le reprezintă și nevoia de a descoperi noi căi de prevenire și rezolvare a conflictelor.

hCa are convingerea că aceste probleme nu pot fi rezolvate fără implicarea activă a cetățenilor. De aceea, încă de la izbucnirea războiului

CAMPANIA ORAȘELOR DESCHISE

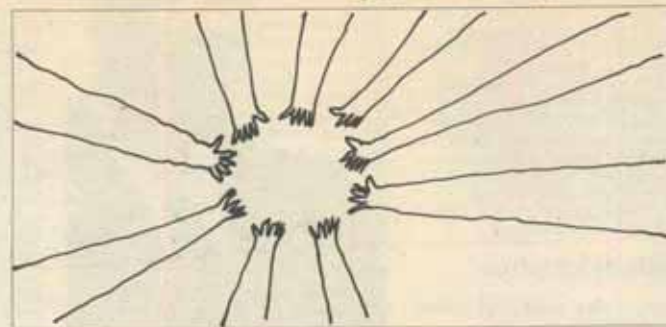
din fosta Iugoslavie, hCa s-a implicat în mod activ în susținerea inițiativelor civice din aceste regiuni. Credem că restaurarea societății civile și respectul pentru valorile umane în această parte a Europei sînt condiții necesare pentru integrarea democratică a Europei.

Pornind de la aceste idei, ne propunem organizarea următoarei Adunări Generale la Tuzla, în Bosnia-Herțegovina. Intrunindu-ne la Tuzla, sperăm să oferim o ocazie importantă pentru afirmarea publică a activităților grupurilor civice din fosta Iugoslavie, Bosnia-Herțegovina și, în mod special, din Tuzla.

Experiența din Tuzla

Interesul public pentru războiul din Bosnia are ca centru Sarajevo. Cu toate acestea, Tuzla, un oraș industrial în nord-estul Bosniei, este locul în care viața civică a reușit să supraviețuiască. Tuzla a fost unul dintre cele două orașe din Bosnia-Herțegovina care a reînscădat o conducere orășenească ne-naționalistă. La începutul războiului, în primăvara lui 1992, forțele polițienești, slab înarmate și întărite de către voluntari, au reușit să apere orașul în fața atacurilor Armatei Naționale Iugoslave. De atunci, orașul s-a luptat pentru păstrarea spiritului civic.

Viața culturală, universitatea și spitalele continuă să funcționeze. În plus, cîteva organizații non-guvernamentale sînt active în regiune. Forumul Cetățenilor, o mișcare non-politică, a fost fondat cu peste doi ani în urmă și are peste zece mii de membri. Relațiile etnice din oraș continuă să stea sub semnul toleranței, coexistenței și cooperării. Pînă la acordul croato-bosniac din primăvara lui 1994, Tuzla a fost

aproape complet izolată de lumea exterioară. Totuși, de la semnarea acordului, șoselele spre Mostar și Split au fost redeschise și situația s-a îmbunătățit. Cu toate acestea, coexistența pluralistă și multietnică rămîne supusă unei presiuni susținute. Acesta este rezultatul fluxului masiv de refugiați, al creșterii presiunii politice din partea grupurilor naționaliste musulmane și a părăsirii regiunii de către persoanele tinere și cu educație superioară, ca urmare a înrăutățirii situației politice și economice.

Intrunindu-ne la Tuzla, încercăm să acordăm un sprijin grupurilor civice în efortul lor de a susține un mod de existență marcat de pluralism și multietnicitate. Credem că „experimentul Tuzla” este un fapt crucial - așa cum a spus-o un ziarist local în trimestrialul hCa - „nu pentru că orașul ar fi un ultim monument de civilizație, spirit și

valori bosniace rămîis în picioare, ci ca o idee politică - ca o bază posibilă pentru reîntegrarea Bosniei-Herțegovina” și, de fapt, a Europei în totalitate.

Programele pentru Adunare vor oferi participanților internaționali ocazia de a stabili contacte cu grupurile locale. În același timp, Adunarea va oferi un spațiu în care grupurile civice din Bosnia-Herțegovina să-și poată face publică activitatea și să inițieze raporturi între ele.

„Uniți cetățenii, uniți națiunile”

Și totuși, programul Adunării nu se va concentra exclusiv asupra situației bosniace. Vom încerca să dezvoltăm o abordare care să combine discuții legate de situația prezentă în Bosnia-Herțegovina cu planificarea de noi proiecte și cu discuții mai generale asupra situației politice din Europa.

Titlul și data Adunării reflectă această preocupare. Adunarea va avea loc pe data la care se va sărbători a 50-a aniversare a Națiunilor Unite. Rolul instituțiilor internaționale, cum ar fi ONU, a fost discutat pe larg în legătură cu problema conflictelor iugoslave; aceste dezbateri au însă în mod evident o relevanță mai largă pentru Europa în întregime, ca și pentru lumea întreagă.

Alegînd titlul de „Uniți cetățenii, uniți națiunile”, dorim să subliniem faptul că o soluție democratică și pașnică a crizei iugoslave nu va putea fi găsită fără un aport din partea cetățenilor independenți. În același timp, dorim să subliniem că idealurile ONU și ale integrării europene pot fi realizate doar cu ajutorul oamenilor simpli.

„Raportul despre situația Europei”

În final, și în afara programului normal, hCa va folosi ocazia Adunării de la Tuzla pentru a publica primul „Raport despre situația Europei”. Acest document, pregătit de către cele patru comisii, va conține o evaluare a situației Europei după șase ani de tranziție care a urmat sfîrșitului războiului rece și, de asemenea, va încerca să determine principalele acțiuni pentru viitor ale grupurilor civice. Documentul va constitui și baza recomandărilor politice ale hCa pentru procesul inițiat de către Uniunea Europeană în urma încheierii Tratatului de la Maastricht Conferința Inter guvernamentală din 1996.

Traducere și adaptare după documentele hCa de Liviu Andreescu

hCa Quarterly

Number 13, Spring 1995

FIVE YEARS LATER: RE-READING THE PRAGUE APPEAL

EDITED AND INTRODUCED BY THE HELSINKI CITIZENS ASSEMBLY

TRANSLATED BY LEGAL SERVICES

ASSOCIATIONAL MEMBER OF THE HELSINKI CITIZENS ASSEMBLY

THE HELSINKI CITIZENS ASSEMBLY

Cuprinsul ultimului număr al trimestrialului hCa - nr. 13, primăvară, 1995 -

După cinci ani
Martin Palous

Privind înapoi către viitor
Goedele De Keersmaeker

Investind în societatea civilă și democrație
Peter Emil Mitev

Conflicte etno-sociale în Europa
Ulrich Albrecht

Dezmembrarea
Cehoslovaciei
Stephanie Baker

Cîștigători și perdanți ai
tranziției
Julie Beck

Există modele europene și
ne-europene ale societății
civile?
Jean Rossiand

Schimbarea rolului OSCE
Martin Palous și Tatjana Sikoska

O carte democratică pentru
Europa centrală și de est
Gabriel Andreescu

Drepturile omului: probleme
de drept
Vladimir Mikule

Proiecte și activități hCa

Contacte hCa

Această pagină se
face cu sprijinul
PHARE Democracy
Programme

Moldova își caută o altă identitate

Asemenea altor structuri geopolitice formate pe teritoriul fostului imperiu sovietic, Republica Moldova trăiește de câțiva ani o frenetică a statalității. Întrucât, vreme de o jumătate de secol, particularitățile specifice ale popoarelor ocupate de ruși au fost ignorate, tratate global, dizolvate în metabolismul triumfător al „patriei comune”, procesul actual apare cu atât mai diferențiat și mai contradictoriu, după cum, relativ la independență, a existat și înainte de destrămarea URSS o ierarhie a „pretențiilor întemțate”, recunoscută de Occident și, neoficial, chiar și de liderii de la Kremlin, republicilor componente. Astfel, deși vizată în rind cu țările baltice în protocolul adițional secret al Pactului sovieto-nazist din 1939, Basarabia caută să se definească în noua conjunctură internațională în alt mod decât regăsindu-și identitatea antebelică, fapt care, în cazul său, ar fi însemnat reunificarea cu România. În realitate, independența actuală Republicii Moldova poate fi justificată formal sau cel puțin cuprinsă în termenii inteligibili doar prin delimitarea de România, pentru că, din punctul de vedere al tuturor avantajelor posibile, Basarabia nu și poate afirma eficient mult dorita „neafirmare” față de Rusia decât între granițele Statului Român, adică împreună cu întreg spațiul populat de români, integrat într-o unică formațiune statală. Cine nu admite această evidență nu poate dori cu adevărat binele românilor din stînga Prutului și nu înțelege nimic din ce se întâmplă astăzi acolo. Nu înțelege sau nu vrea să înțeleagă.

Independența Basarabiei, așa cum arată ea în prezent, este mai degrabă o formă de continuitate a fostei RSS moldovenești, „reinviată” din scrumul mișcării naționale de după 1988, o continuitate exprimată în orientarea promoscovită a guvernărilor de la Chișinău și în preponderența legăturilor economice cu Rusia. Ultima apare ca o fatalitate în limbajul factorilor de decizie de la Chișinău. Problema nu rezidă în a contesta dependența clară a Basarabiei de sistemul economic sovietic, ci în dezinteresul față de guvernărilor de a schimba această situație care plasează în ridicol orice argumentație privind beneficiile „independenței”. Conform datelor statistice din 1992, cele 60% cît deținea România din volumul comerțului exterior al Moldovei au scăzut în 1995 la 3%. O asemenea prăbușire, deosebit de a reflecta „voiața liber exprimată” a întreprinzătorilor basarabeni, se datorează șantajului și presiunilor de tot felul (mergînd pînă la blocarea conturilor bancare și la lichidarea firmelor) exercitate de autorități și intensificate o dată cu intrarea Moldovei în CSI. Nu poți cere guvernărilor de la Chișinău să renunțe la servitutea lor față de Moscova, cînd aceasta, singura, le asigură puterea. Ori le accepti integral logica, ori o combați ab initio.

Suspecta complicitate a Occidentului

Pe plan intern, oligarhia aflată la conducere de 4 ani în Republica Moldova și consolidată după alegerile parlamentare din februarie '94 continuă să marșeze în mod nerușinat pe cartea românofobiei (cît va mai ține) pentru a abate nemulțumirea populației de la colapsul economic gestionat de PDAM și aliații săi, socialiștii interfrontiști. Partidul de guvernămînt nu încetează să afirme că nu există o forță politică de alternativă la actualul bloc majoritar care să

mențină statalitatea Moldovei, întrucît Opoziția dorește unirea cu România. O astfel de consecvență și obstinție în pledoarie, demne de o cauză mai bună, subliniază implicit fragilitatea doctrinei independenței. Trebuie să pricepem că statalitatea Moldovei poate fi salvată numai prin „înghetarea” la putere a conducătorilor de azi și dintotdeauna. Fapt perfect adevărat, pentru că separatismul Basarabiei răspunde exclusiv intereselor acestora. Dar nu sîntem prea categorici? Să ne întrebăm atunci de ce

SORIN APOSTOL Presă din Basarabia în menghina „independenței”

totuși faptul că „independența” Moldovei este condiționată, în mod evident, de depășirea cadrului democratic prin dominația aceluiași „partid unic”, așa cum reiese din declarațiile agrarienilor, nu miră pe nimeni în Vest, deși măsurile punitive aplicate Opoziției basarabene, inclusiv amenințarea de scoatere în afara legii a Frontului Popular, constituie probe de necombătut în acest sens? Nimic nu reușește să contrabalanseze dulceața vinurilor din beciurile de la Cricova, unde sînt purtați ca într-un ritual, în bună tradiție comunistă, expediții occidentale veniți să monitorizeze reformele Chișinăului ori să gîreze niște alegeri abil manipulate. Intruzăm aici o influență de interes, o neglijare scandalosă a propriilor exigențe din partea „musafirilor” europeni care alimentează destule neliniști și suspiciuni în rîndurile militanților unioniști din Basarabia, erodînd prestigiul forurilor comunitare.

Ofensiva împotriva presei unioniste

Deloc întîmplător, acțiunile anti-democratice și antireformiste ale autorităților întreprinse în ultima perioadă au țintit proprietatea privată și libertatea cuvîntului. Despre modificările radicale operate în februarie curent în codul funciar, votat chiar de actualul Parlament, modificări ce sînt suspendat practic împotriva țărănilor cu pămînt, s-ar cuveni făcut un comentariu aparte.

Legea presei, adoptată de actualul Legislativ, a intrat în vigoare de la 1 ianuarie 1995, fiind publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 12.01.1995, Art. 1 al legii proclamă, în spiritul recomandărilor occidentale, libertatea presei și interzice orice tip de cenzură asupra publicațiilor periodice. Jubilația ziarisților se va dovedi însă prematură. Principiile generoase cedează loc intențiilor impure. Art. 4, intitulat „Libertatea de exprimare și limitări de publicitate”, ne aduce în anevoioasa campanie pentru apărarea suveranității Republicii Moldova. Citez:

„(1) Publicațiile periodice și agențiile de presă publică potrivit aprecierilor proprii orice fel de materiale și informații în afară de:

a) materiale care conțin contestații și defăimări la adresa statului și a poporului (?), incendii la război și agresiune, ură națională, rasială sau religioasă, incitare la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional (?);

b) materiale care denigrează onoarea și demnitatea persoanei și nu corespund adevărului sau materiale care nu denigrează onoarea și demnitatea persoanei, dar nu corespund adevărului (?), precum și materiale care vin în contradicție cu legislația în vigoare și cu principiile generale ale convențiilor internaționale privind drepturile omului (...)” (semnele de întrebare și sublinierile îmi aparțin - S.A.).

Se vede din cele expuse ce marjă largă de acțiune și-au rezervat autoritățile pentru a-i sancționa pe jurna-

liști și publicațiile inecumede. Este de presupus că punerea în îndoială a originii „moldovenești”, oficial decretată, a românilor din Basarabia va situa sub incidența legii „ignoranta interesată” a autorilor. Iar la rubrica „alte manifestări ce atentează la regimul constituțional” poate fi trecută orice critică. Așupra elucbrațiilor din punctul b) va lasă să judecăm dvs. Am să adaug doar că restricțiile pomente urmează interdicțiilor privind secretul de stat, neprecizate. Ar fi interesant de știut cîte „secrete de stat”, neconoscute de Moscova, o fi avînd Republica Moldova. O întrebare retorică, firește.

Îngrijorări legitime trezește Art. 12 al legii, referitor la finanțarea presei. Citez:

„(4) Pentru susținerea publicațiilor periodice și agențiilor de presă se admit donaiții cu caracter de binefacere din partea persoanelor fizice din străinătate. Donațiile financiare se depun pe conturile bancare ale publicațiilor periodice și agențiilor de presă, iar valoarea lor, inclusiv a donațiilor nefinanciare, este dată sistematic publicității de către publicațiile periodice și agențiile de presă respective. Neîndeplinirea acestor cerințe atrage încetarea activității publicațiilor periodice și agențiilor de presă, în condițiile prezentei legi”.

O libertate pe cont propriu cu toate riscurile asumate

Fiecare propoziție a acestui articol, așa cum se poate observa, are o rezonanță sumbră pentru publicațiile

de limba română din Republica Moldova, susținute în cvasimajoritatea lor de diverse instituții și ministere din România și nu de persoane fizice. Obligația de a da publicității în paginile organului de presă respectiv valoarea donațiilor de peste hotare seamănă cu un fel de exhibiționism impus, generator de consecințe ușor previzibile. Despre ce libertate mai putem vorbi în condițiile unei asemenea subordonări umiltoare a presei statului, mai bine zis organelor represive ale acestuia: justiția, poliția economică, garda financiară? O lege care, dacă va fi aplicată în litera ei și cu toată rigoarea de care vor fi capabili cei ce au inspirat-o, va pune botniță periodicilor independenți private de orice sprijin din interior. Acuzăția este dinainte știută: lipsă de patriotism (în cel mai bun caz!) și evaziune financiară.

Nu știm cum se impacă aceste clauze draconice cu deja existentele înțelegeri între „cele două state românești”. În orice caz, viitorul Tratat de fraternitate (dacă l se va mai păstra titulatura) „România - Republica Moldova”, a cărui semnare trenează de câțiva ani, va trebui să stipuleze foarte clar posibilitatea de susținere financiară a presei (în special culturale) din Basarabia, întrucît chiar prezenta lege prevede la Capitolul VII, Art. 28 prioritatea contractelor și acordurilor internaționale asupra propriilor dispoziții.

O dată cu intrarea în vigoare a noii legi, toți directorii din mass-media scrise din Basarabia urmează să prezinte pentru reînregistrare la Ministerul Justiției, pînă pe 20 mai a.c. (termen inițial fixat pentru data de 1 a aceleiași luni), statutele juridice modificate ale publicațiilor respective, statute cuprînzînd principalele și cele mai coltoase articole ale legii (asupra cărora ne-am oprit în parte și noi), ca o garanție că nu vor deroga de la prescripțiile sale, avute mersu în fața ochilor. Asociația „Moldpresă”, structură de stat monopolistă, echivalentă cu RODIPET, stăpînul tuturor chioscurilor de ziare din Basarabia, a primit ordin să nu preia spre difuzare, în a doua jumătate a anului, publicațiile ce nu au oferit dovada că au fost reînregistrate.

În situația în care ziarele și revistele editate în România nu parvin cîntitorilor din stînga Prutului decât prin sistem de abonamente, iar legea ticlucită de oamenii partidului de guvernămînt planează ca o umbră de rău augur peste cea mai de seamă - ca și în țară - eucerire a epocii posttotalitare - libertatea cuvîntului -, existența periodicilor de limba română din Republica Moldova devine o aventură aiomă „independenței” statului ce-ar vrea să o reducă la tăcere.

Un dușman al singurătății

Radio Tinerama
68,7 FM
stereo

Drumul către casă - emisiune cuprînzînd informații din viața Capitalei - coordonator Diana Ioan (de luni pînă vineri, ora 15.00)
Rockada mare - realizator Florian Pittig (marți, ora 22.00)
Cîntăreala ceașă - lumea teatrului: noutăți, interviuri, analize - realizator Alin Gălițescu (miercuri, ora 17.15)
Turnul de veghe - Dezbateră cu lumea presei asupra principalelor probleme ale momentului - realizator, directorul postului Radio Tinerama, Cornel Ciomăzga (vineri, ora 18.00)
Căutările modei - lumea model, perioade, stiluri, manechine - realizator Alin Gălițescu (vineri, ora 21.15)

Fără anestezie - invitatul săptămîinii în dialog cu directorul postului Radio Tinerama, Cornel Ciomăzga (sîmbătă, ora 18.00)

CORNEL IVANCIUC

Virgil Măgureanu sau modelul exemplar al disimulării

În topul FSN, generalul Gușă a fost desemnat primul trădător al Revoluției

Evenimentele de la sfârșitul lunii decembrie 1989 par a se fi bagatelizat prin înșăși abundența unei cauzistici dublate, în mod dirijat, de un semnal parazit. Pe măsura dilatării timpului și a depărtării de momentul zero al Revoluției, detaliul a prevalat asupra întregului și gustul pentru anecdotică a dizlocat pînă și fațetele cu încărcătură istorică. Surprinzindem acum un ciudat proces de colmatare voită a canalelor de legătură, absolut evident în acele zile, dintre Moscova și centrul de comandă al FSN. Astăzi, Ilescu neagă pînă și evidența că ar fi cerut ajutor sovietic sau că ar fi vorbit cu Gorbaciov, în ciuda depozițiilor generalilor Gușă, Hortopan și Mircea, în fața Comisiei senatoriale privind evenimentele din decembrie. Ilescu nu recunoaște nici măcar că a fost coleg cu fostul lider de la Kremlin. Or, tocmai refuzul lui Gușă de a fi chemat trupele sovietice în ajutor – „Dacă-i aducem pe ruși în țară, nu-i mai putem scoate niciodată!” – a răsturnat complet balanța de forțe în favoarea Moscovei. „Bine, văd că dumneata știi. Atunci tovarășul Militaru va fi noul ministru al Apărării”, i-a spus Ilescu lui Gușă. O dată cu Militaru va fi reactivat și Vasile Ionel, scos din armată în 1978 și trecut în economia națională. Eliminarea lui Gușă va fi o mare scăpare strategică a noilor autorități, generind cea dintîi oscilație de atașament în comportamentul armatei față de FSN și cel dintîi clivaj al Puterii. De aici lucrurile par a fi scăpat de sub control și-l vor consacra neașteptat de prematur pe Măgureanu, reusind din mers trupul decapitat al Securității. Probabil că tocmai evenimentele din 6-7 ianuarie 1990 au precipitat reorganizarea poliției secrete, pentru a crea un centru alternativ de putere, pe lângă cel al armatei, care se masificase amenințător. La 6 ianuarie 1990, un grup de ofițeri din MAPN remit o scrisoare FSN, în care condamnă reactivarea rusofililor și a generalilor de la naftalină. Ca re-

prezentant al CFSN, Măgureanu convoacă o adunare a cadrelor militare în sala de conferințe a Marelui Stat Major și dă citire scrisorii, mizînd pe o reacție de infierare a protestatarilor din partea asistenței, însă, în mod surprinzător, un grup de ofițeri se declară solidari cu opinia semnatarilor. La 7 ianuarie se convoacă o nouă adunare, în care Ilescu însuși afirmă că generalul Gușă este un trădător. Ilescu este huiduit și somat să părăsească sala. Probabil că acea după-amiază tensionată coincide cu ziua de naștere a SRI.

Arhetipul cameleonului perfect

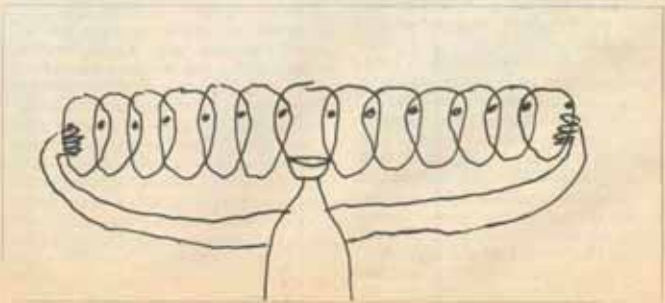
Întreaga viață a directorului SRI ată sub semnul duplicitarului. Virgil Măgureanu a absolvit în 1969 Facultatea de Filosofie a Universității din București, fiind cooptat în DIE la 01.09.1972, cu gradul de căpitan. După un stagiu de 7 luni este trecut în rezervă, ca ofițer deplin conspirator, sub acoperirea de asistent universitar la Academia „Ștefan Gheorghiu”. Purtînd de acum numele de cod Mihail Mihai, Măgureanu se va subordona generalului Călin (alias N. Ceaușescu, fratele dictatorului), comandantul Școlii Bănăneasa. Din fișa sa de serviciu (Dosar DV/54) reiese că a îndeplinit și câteva misiuni în străinătate. Aici sursele autorului sînt contradictorii și introduc o variabilă care răstoarnă completamente datele din dosarul validat. Pe de o parte, este vorba despre un stagiu în URSS, anterior încadrării în DIE (pare greu de admis că Măgureanu a ajuns dintr-o dată căpitan, fără să fi parcurs o ierarhie militară cel puțin formală), iar pe de alta, sursele insistă asupra unor misiuni în Africa de Nord. Singurul suport logic al acestor tentante rumori este jurămîntul explicit al lui Măgureanu: „Mă angajez să păstrez o discreție totală în legătură cu legendele privind acoperirea sediului și a numerelor de telefoane ale UM 0626, inclusiv a poli-clinicii ce deservește această unitate și să nu discut cu nimeni în nici o împrejurare că am îndeplinit anumite misiuni

în exterior sau că am lucrat în mod acoperit în străinătate, altfel subsemnatul (a) precum și alte persoane pe care le-am cunoscut pe linia muncii. Menționez că în situația în care va necesita să completez unele documente de personal privind activitatea mea, nu voi menționa în acestea faptul că am lucrat în exterior, în perioada cînd făceam parte din cadrele UM 0626” (V. Măgureanu – 27.03.1973). S-ar putea conjectura din înșiși termenii jurămîntului că Măgureanu a îndeplinit mai multe misiuni în exterior – or, acest lucru pare să se fi întimplat mai degrabă anterior datei de 01.09.1972 (data oficială a recrutării) decît în timpul stagiului de 7 luni în DIE, care implică o muncă de rutină, în cadrul brigăzii ZI (exploatarea informațiilor). După cîteva noi stagii de specializare în bazele DIE și CIE, posteroarele trecerii în rezervă (ca profesor la „Ștefan Gheorghiu”), Măgureanu este surprins de Revoluție cu gradul de general maior. În prima decadă a lunii ianuarie 1990 este reperat la CID (Central de Informatică și Documentare al DSS, o unitate computerizată a Securității, totalizînd 272 de angajați, din care 174 de ofițeri, avînd sediul deasupra Galerilor Kretulescu), căutîndu-și dosarul de cadre și dosar-

rit în cadrul Securității. Ba mai mult, orice aluzie în mass-media la acest delicat capitol este vituperată din start și suspendată în explicitări biunivoce de Biroul de Presă al SRI.

Rezecția vectorului promoscovit

Etapa recesivă în care a intrat Măgureanu, încă din ianuarie 1990, de obturare a tuturor canalelor de legătură dintre FSN și Moscova, a crescut demantelării notabile în planul structurilor de contraspionaj, cu efecte, poate, incalcuabile. Astfel, UM 0110 de contraspionaj împotriva KGB și GRU este desființată, iar situația UM 0920/A a rămas absolut necunoscută pînă în ziua de astăzi. Arhivele unităților de contraspionaj sînt analizate febril de Militaru pe toată durata lunii ianuarie, o parte fiind distrusă iremediabil și doar anumite repere informative ajung disparat pînă la noi, prin medii de pe lângă ofițeri de caz. La 12 ianuarie 1990, nucleul SRI, comandat deja de Măgureanu, este locat în dispozitivul de luptă, ca diverssiunea din 28 ianuarie (care a inaugurat seria mineriadelor) să poarte stilul indelebil al noii Securități. Însă

rele de urmărire informativă. CID arhivează, de fapt, o magnetotecă gigantică în care sînt fișate dosarele operative ale Securității și cele de evidență a populației. Dosarul de cadre al lui Măgureanu a fost sustras însă dintr-o altă unitate militară și publicat fragmentar în presă, începînd din luna martie 1992. Mai norocos decît Măgureanu, Vasile Ionel reușește să recupereze parțial probele compromițătoare, care se referă la trecutul său duplicitar, însă există suficient de multe indicii care resemnală legăturile sale cu GRU, prin agentul Sever, de la Consatulat sovietic din Constanța (Vasile Ionel a studiat la Moscova, între 1949-1954, absolvind Academia de Artilerie). Consemnat pentru tot restul vieții sub efectele teribilului jurămînt de credință față de UM 0626 (cu totul altul decît cel militar), Măgureanu nu și-a asumat niciodată în mod oficial statutul de ofițer acopere-

pentru asta va fi creată o mină de lucru a SRI, recte UM 0215. Despre toate acestea vom vorbi însă într-o altă secțiune. Astăzi, căile de acces ale mass-media spre anumite detalii ale acelor vremuri s-au închis implacabil, iar colmatarea n-a salvat nici măcar mărturiile primare, paralizate însă din cauza de fapte și scenarii paralele sau de întimplări istoriate. Revoluția gîsează într-o anecdotică grotescă și mileniu trei va translați personajele ei exemplare într-o lume în care nu autorii faptelor reprobabile și ai carnagiului vor mai conta, ci evenimentele în sine. Puterea emanată își aragă progresiv origini exclusiv pămîntene (autohtone), suprimîndu-și deliberat vectorii idealistici care au legat-o de Kremlin. Recentă reacție a lui Ilescu la acestă că ar fi fost racolat de KGB nu este decît începutul uciderii imaginii Tatălui și a lepădării de Satana.

EDITURA HUMANITAS

JAN VAN RUUSBROEC
PODOABA NUNȚII SPIRITUALE
sau
INTILNIREA INTERIOARĂ CU CRISTOS
(184 pagini, 3.900 lei)

Doctrina lui Jan Van Ruusbroec poartă pecetea secolului al XIV-lea, cînd sentimentul religios, încă dominant, era influențat de mentalitatea ceva mai pragmatică a epocii cavaleresti anterioare. Iată de ce **Podoaba nunții spirituale**, ca și restul operei lui Ruusbroec, nu exprimă o poziție teologică abstractă și cu alt mai puțin trîmîntări sufletesti proprii. Scopul său, pronunțat didactic, este de a oferi omului obișnuit o cale și o metodă de a se apropia de Dumnezeu, influența scolastică păstrîndu-se doar în construcția geometrică, în ordonarea sistematică a materiei acestei scrieri.

JOSÉ ORTEGA y GASSET
STUDIUL DESPRE IUBIRE
(240 pagini)

„Femeia ca femeie” acționează, în viziunea rațională și prudentă a lui José Ortega y Gasset, ca forță majoră în evoluția societății omenești, îndeosebi interesate doar de rolurile curente ale femeii, ca mamă, soră, soție și fiică. Arit culturale vaste (Antichitatea greacă, Evul Mediu european, poezia trubadurescă și dantescă, islamul, civilizațiile amerindiene etc.) intră în atenția filozofului ca material argumentativ în serviciul unei gîndiri originale și strălucitoare ca expresie stilistică.

EDITURA NEMIRA

ALEXANDRA DAVID-NÉEL
TAINILE ÎNVĂȚĂTURILOR TIBETANE
(224 pagini, 4.000 lei)

Viața și lucrările Alexandrei David-Néel (1869-1969) sînt absolut fascinante. Existența ei este fără îndoială una dintre cele mai aventuroase din ultimul secol. Interesul atînit de peregrinările ei în cele mai misterioase locuri din toată Eurasia, spre ceea ce unii consideră încă drept „centru sacru al lumii” – conglomeratul monastic din podgiul tibetan –, se datorează atît peripețiilor unor călătorii făcute ci-toadată în condiții absolut neverosimile, cît și, în mai mare măsură, desigur, savanțelor „esoterice” pe care chiar relațiile de călătorie le-cuprînd, sau care au fost adunate în numeroase alte cărți separate.

Tainele învățăturilor tibetane este în același timp doar prima dintr-o serie David-Néel, care va continua cu **În țara briganzilor gentilomi** și **Călătoria unei parziene la Lhasa**, sub aceeași siglă a colecției Totem.

Director general: VALENTIN NICOLAU; Director editorial: VLAD T. POPESCU;
Redactor-șef: EMIL BĂRBULESCU; C.P. 26-38 București, fax: 781.72.51; tel.: 665.87.93

LANSARE DE CARTE

VLADIMIR TISMĂNEANU

FANTOMA LUI
GHEORGHIU-DEJ

Luni 22 mai 1995, la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării, a avut loc lansarea volumului *Fantoma lui Gheorghiu-Dej* de Vladimir Tismăneanu, apărut în colecția *Recuperări* – eseuri români de azi a Editurii Univers.

Denisa Comănescu, directoarea Editurii Univers, Sorin Antohi, Mircea Mihăieș, Stelian Tănase, Călin Anastasiu, Dan Pavel și Sanda Anghelescu, redactorul cărții, au vorbit despre carte și autor. Dar mai întâi a vorbit autorul.

Vladimir Tismăneanu: „Nu mi-aș fi imaginat vrodată că voi lansa *Fantoma lui Gheorghiu-Dej* în Academia „Ștefan Gheorghiu”. Este absolut formidabil! Nu știu dacă s-a dorit să fie astfel, dar *fantoma* a fost de partea noastră.

În cartea publicată de Editura Univers, o parte din texte au apărut în presa românească a ultimilor 5 ani. O parte din eseuri au fost publicate sub formă de serial în revista *România literară*. Altele au putut fi citite în *Sfera politică*, iar cea mai importantă parte din *Fantoma lui Gheorghiu-Dej* a fost găzduită de *caznetul revistei* 22.

Cartea aceasta conține experiența mea în comunism. Pentru mine, problema românească este foarte importantă, pornind de la ipoteza mea de lucru. Eu cred că România nu va ieși din comunism decât nu va ieși din formele mentale autoritare care se practică în continuare. Altfel timp cit istoria nu este recuperată, fiind supusă la tot felul de aberații – fie de stînga, fie de dreapta –, România va rămîne într-un ciobescur ideatic, un ciobescur moral. Cristalizări absolute în planul moralității nu sînt posibile – și nu sînt nici chiar indicate. Cristalizările absolute în planul moralității au loc la apariția ghitlinii. Singura ghitlină pe care o accept e cea în formă de seut. O ghitlină a memoriei, în care încerc să văd ce s-a petrecut cu noi în secolul acesta, la interferența imperioară.

În primul rînd, cartea este un exercițiu de exorcism. Spun exercițiu pentru că fantomele nu se văd – ele apar... dispar...

De ce am ales titlul *Fantoma lui Gheorghiu-Dej*?

În 1956, la Congresul al XX-lea al PCUS, a fost spart mitul infailibilității comunismului în cadrul Partidului Comunist. Faptul că Partidul Comunist greșise și Stalin era denunțat nu de un funcționar al partidului, ci de secretarul general al PCUS, Hrușciov, va conduce la spargerea unui mit.

Am consultat numeroase documente legate de acest fapt, ajungînd la unele chiar din biblioteca Academiei „Ștefan Gheorghiu”, prin amabilitatea unor colegi care mi le procurau. Leonte Răutu, în calitatea sa de rector al Academiei, avea grijă ca în biblioteca de la „Ștefan Gheorghiu” să nu lipsească nimic din aparițiile editoriale importante (...)

Un pericol foarte grav este transformarea istoriei politice a comunismului în rechizitoriu. Aceasta este o tentație pe care am regăsit-o în lucrările multor autori. Eu o înțeleg, o înțeleg, dar nu face nici un serviciu cititorilor. Orice s-ar întîmpla, scrierea istoriei comunismului trebuie să fie onestă. Altfel, nu

are nici un sens. O istorie politică a comunismului trebuie să se bazeze pe documente din arhive, pe arhivetele vremii, chiar dacă accesul la ele se face cu deosebită greutate, multe dosare fiind declarate pierdute. Trebuie străbătut un labirint de hirtie.

Fantoma lui Gheorghiu-Dej este un studiu de sociologie politică a unei formațiuni care s-a numit Partidul Comunist din România, apoi Partidul Comunist Român, ulterior Partidul Muncitoresc Român, pentru ca, din 1965, să se rușineze la titulatura Partidului Comunist Român.

Sorin Antohi: „Aș vrea să salut apariția unei asemenea cărți în România. Perspectiva lui Vladimir Tismăneanu este pe de o parte comparativă, pentru că are o viziune asupra estului european, iar pe de altă parte, se face simțită o perspectivă socio-antropologică. Cartea este scrisă din interiorul acelei lumi pe sfîrșite care era fosta lume a stalinismului românesc. Avem în față un document în care istoria orală se combină cu documente din arhive.

Titlul cărții spune multe despre natura spectrală a comunismului, în general, și ne dă posibilitatea de a face o fantologie a unei realități trăite”.

Mircea Mihăieș: „Ideea acestei cărți pe care Vladimir Tismăneanu nu a scris-o niciodată s-a născut în urmă cu doi ani, cînd am avut posibilitatea de a doi amici din studiile sale mult mai numeroase și unele dintre ele mai spectaculoase poate decît cele pe care le-am numit noi în acest volum”.

Stelian Tănase: „Aș vrea să vă vorbesc mai mult despre Vladimir Tismăneanu-omul – și am să vă spun că există o anumită incompatibilitate între ceea ce scrie și ceea ce este el. Este o fire eminamente liberală. Tot ceea ce face Vladimir Tismăneanu stă sub semnul luptei împotriva intoleranței. El are o formidabilă libertate și o formidabilă toleranță față de ideile și atmenii cei mai marcați”.

Călin Anastasiu: „Am înțeles de la Mircea Mihăieș că Vladimir Tismăneanu nu a scris această carte, că discutăm fantoma unei cărți, că, de fapt, aici, printre noi, se află fantoma lui Tismăneanu”.

Aș pune această lansare sub semnul unei metafore pe care un critic literar o numea „reîntoarcerea autorului”. În cazul lui Vladimir Tismăneanu putem vorbi de „reîntoarcerea politologului”. La un moment dat, el a ales exilul – și probabil că în acel moment a făcut o alegere bună, pentru că a reușit o carieră universitară de excepție. Atunci cînd este vorba de Europa de Est, de filosofia politică modernă, vocea lui Vladimir Tismăneanu este respectată.

După 1990, Vladimir Tismăneanu s-a întors, trimițîndu-și ceva mai important decît persoana sa: textele sale, care au început să apară în revistele noastre cele mai reprezentative.

Eseurile lui Vladimir Tismăneanu nu sînt spectaculoase, sînt spectaculare – prin stilul ideilor și prin stilul scriiturii ca atare. Închei, salutînd reîntoarcerea politologului și prietenului nostru, dorindu-și să rămînă cit mai mult timp printre noi”.

A consemnat
CLAUDIU LIVIU BALAS

CORESPONDENȚA SPECIALĂ

CANNES '95

Mutat la sfîrșitul lunii mai, din cauza alegerilor prezidențiale desfășurate în Franța, cea de-a 48 ediție a Festivalului Internațional de Film s-a desfășurat la Cannes în perioada 17-26 mai. Au fost prezentate 75 de filme în cele 5 secțiuni ale festivalului: *Selection officielle* – 29 de filme, *Un certain regard* – 27 filme (cuprinde filme din selecția oficială, dar aflate în afara concursului), *Quinzaine des realitateurs* – 16 filme, *Cinema en France* – 5 lung-metraje și 4 scurt-metraje și *Semaine internationale de la critique française* – 14 filme (prima ediție – 1962). Juriul selecției oficiale, prezidat de cunoscuta actriță franceză Jeanne Moreau, a avut următoarea componență: Nadine Gordimer – Africa de Sud, Premiul Nobel pentru literatură, Norma Heyman – Marea Britanie, producător de film, Maria Zvereva – Rusia, scenarist, Emilio Garcia Riera – Mexic, istoric și critic de film, Gaston Kabore – Burkina Faso, realizator, Gianni Amelio – Italia, realizator, Jean-Claude Brialy – Franța, realizator, John Waters – SUA, realizator, Philippe Rousselot – Franța, director de imagine.

Pe parcursul celor 10 zile ale festivalului, spectatori prezenți în sălile elegantei oraș de pe Riviera franceză au putut călători din Japonia secolului XVIII (*Sharaku* de Shinoda Masahiro – Japonia) în Parisul pre-revolutionar (*Jefferson la Paris* de James Ivory – SUA), din Anglia secolului XVIII (*Nebunia regelui George* de Nicholas Hytner – Marea Britanie-USA) în Spania războiului civil (*Patrie și Libertate* de Ken Loach – Marea Britanie), din China anilor '20 (*Shanghai Triads* de Zhang Yimou – China) în Anglia victoriană (*Carrington* de Christopher Hampton – Marea Britanie), de la westernul american (*Dead Man* de Jim Jarmusch – USA) și *Mort sau viu* de Sam Raimi – UE) la America anilor '50 (*Ed Wood* de Tim Burton – SUA).

Numeroase au fost filmele ce au avut ca temă subiecte din actualitatea socială și politică: conflictul din fosta Iugoslavie (*Underground* de Emir Kusturica – UE și *Privirea lui Ulise* de Theo Angelopoulos – Grecia), SIDA (*Nu uita că vei muri* de Xavier Beauvois – Franța), viața din suburbiile marilor orașe (*Ura – La haine* de Mathieu Kassovitz – Franța), liner și violența (*Kids* de Lary Clark – SUA), viața în țările ex-comuniste (*Senatorul melcilor* de Mircea Daneliuc – România).

Pentru prima oară concurează un film produs de Uniunea Europeana (UE): *Underground* al regizorului bosniac Emir Kusturica, superproducție, 80 de milioane franci francezi, turnat în ex-Iugoslavia.

Senatorul melcilor –
singurul film est-european
aflat în competiția oficială

Respins la festivalul de la Berlin, filmul *Senatorul melcilor* al regizorului Mircea Daneliuc – prezentat ca cel mai prolific realizator de filme din România postcomunism (5 filme realizate după decembrie 1989 – a fost singurul lung-metraj produs în Europa de Est aflat în competiția oficială).

Aflat pentru prima oară la Festivalul Internațional de Film de la Cannes, regizorul român – alături de care s-au aflat actrița Cecilia Bărbora și Dorel Vișan – a fost îndelung aplaudat la Palatul festivalurilor, în seara zilei de 20 mai, după vizionarea oficială a filmului.

Cronicle aparute în numeroase publicații franceze prezintă filmul regizor-

ului român ca fiind „o virulentă satiră politică a noului regim instalat în România”, „un portret dur, fără menajamente, al României postceaușiste”, „o comedie acută despre activiști din timpul erei comuniste care mișună pe coridoarele Puterii din România”.

Marile premii ale festivalului
s-au disputat la Sarajevo

Ceremonia de decernare a premiilor s-a desfășurat duminică 28 mai, zi în care evenimentele sîngeroase din fosta Iugoslavie reveneau brutal în actualitate: știrile uciderii ministrului de Externe bosniac.

Cele două mari premii ale Festivalului Internațional de Film de la Cannes au fost oferite unor mari creații cinematografice – *Underground* de Emir Kusturica și *Privirea lui Ulise* de Theo Angelopoulos – care tratează, cu mijloace artistice diferite, același subiect: drama Balcanilor și conflictul din fosta Iugoslavie; originalități și energii lui Kusturica se opun rigoarea și nostalgia lui Angelopoulos.

Marele premiu *Paima d'or* a fost decernat regizorului bosniac Emir Kusturica, pentru filmul *Underground*, film-metaj despre destinul Iugoslaviei; un film feroce și revoltat despre o țară feroce și revoltată, un film despre „un pămînt al ereziei, al protestului, al iubirii frenetice și al urii”, după cum afirmă Emir Kusturica. *Underground*, adaptat după piesa dramaturgului Dusan Kovacevic, este un film-fluviu (durează mai mult de trei ore) despre 50 de ani de istorie violentă, de la cel de-al doilea război mondial pînă la războiul sirbo-croato-bosniac, un film unde civilii se îngroapă în subsolurile unui imobil din Belgrad, crezînd că, afară, cel de-al doilea război mondial încă mai continuă.

Privirea lui Ulise din a cărui distribuție fac parte Harvey Keitel, Eriq La Salle și Maia Morgenstern – cea de-a doua prezentare românească în selecția oficială a festivalului – a primit Marele premiu al juriului. Filmul prezintă odiseea unui cineast grec, exilat în SUA, prin Balcanii sfîrșitului de secol, în căutarea unui film vechi, de la începutul epocii cinematografului, al fraților Mianakis (frații Lumiere al Balcanilor). Pomînd în această aventură, din Grecia în Albania și Macedonia, de la București la Constanța, în România, pe Dunăre, la Belgrad, în ex-Iugoslavia, și apoi la Sarajevo, redescoperă istoria popoarelor din Balcani, cu conflictele sale, un trecut ce încearcă să lămurească evenimentele tragice din prezent.

Întrebat de ce a făcut un astfel de film astăzi, regizorul grec a declarat: „Pentru a înțelege Balcanii, trebuie să mergi acolo și să vezi. (...) Analizele politice trebuie făcute după un astfel de voiaj”.

Celalate premii acordate: Premiul de interpretare feminină: Helen Mirren (Marea Britanie) în *Nebunia regelui George*; Premiul de interpretare masculină: Jonathan Pryce (Marea Britanie) în *Carrington*; Premiul pentru regie: Mathieu Kassovitz (Franța) pentru *Ura*, Premiul special al juriului: *Carrington* (Marea Britanie) de Christopher Hampton; Premiul juriului: *Nu uita că vei muri* (Franța) de Xavier Beauvois.

Un alt juriu, condus de Michel Deville – Franța, a decernat distincția *Camera d'or*, pentru cea mai promițătoare producție cinematografică din toate cele 5 secțiuni ale festivalului, filmului *Ballon blanc* (Iran) de Jafar Panahi.

LAURA TOMA

DIALOG CULTURAL ROMÂNNO-SUEDEZ

În perioada 24-25 mai 1995 a avut loc un interesant dialog cultural româno-suedez, organizat de Ambasada Suediei în România, Universitatea București (Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Facultatea de Litere), Universitatea Brașov, Asociația Scriitorilor Profesioniști din România - ASPRO și Societatea Culturală Antract. Desfășurată la București, Brașov și Sinaia, întâlnirea s-a axat pe un seminar de traduceri româno-suedez, reunind o serie de scriitori și traducători suedezi (Gabriela Melinescu, Agneta Pleijel, Maciej Zaremba, Inger Johansson, Maria Mrogan, Dan Shafran, Thomas Kjellgren) și un număr important de scriitori, traducători, editori și profesori români.

Seminarul de bază a fost însoțit de o serie de alte evenimente conexe: lansarea

ediției bibliofile a cărții Gabrielei Melinescu **Jurământul de sărăcie, castitate și supunere**, în cadrul recepției de deschidere oferite miercuri 24 mai de ambasadorul Suediei, domnul Ragnar Angeby, lansarea volumelor **Batsaba**, de Torngny Lindgren și **Cartea de vise**, de Emanuel Swedenborg, apărute la Editura Univers (joi 25 mai), conferințe, vizionări de filme (tot joi, la „Cafeneaua critică” din subsolul Universității București, după prezentarea cărții lui Ingmar Bergman, **Lanternă magică**, au putut fi vizionate două filme ale marelui regizor - **Cries and Whispers** și **Autumn Sonata**, iar pe 26 mai, în „Podul lui Don Quijote” al Universității București, a avut loc o altă proiectie din creația lui Bergman, **Fanny and Alexander**), vizite, excursii etc. Participanții la discuții au găsit repede un limbaj comun (la propriu și la figurat): toată

lumen a fost de acord că traducerea este o artă, o meserie de sină stătătoare, pentru care trebuie să ai vocație; în acest act delicat și plin de nuanțe, al recreării textului de origine, se stabilește un raport aparte între autor, traducător, editor, aflați cu toții în căutarea calității. Ce cărți ar trebui traduse din română și, respectiv, din suedeză, pentru a ajunge la un adevărat dialog între cele două culturi? Care sînt domeniile de interes major, de unde trebuie început? Care sînt soluțiile de finanțare? Care este situația predării limbilor nordice în România, cum pot fi sprijiniți, prin burse, studenții interesați de limba și literatura suedeză? Iată cîteva din întrebările la care a încercat să dea un răspuns această manifestare.

MONA ANTOHI

Un efort de a relua dialogul dintre culturile noastre

Cuvîntul Excelenței Sale dl. Ragnar Angeby, ambasadorul Suediei, cu prilejul lansării volumului „Jurământul de sărăcie, castitate și supunere”, de Gabriela Melinescu

În această seară dorim să celebrăm un efort de a relua dialogul dintre culturile noastre, română și suedeză.

Gabriela Melinescu, poetă și romancieră română și suedeză, o adevărată personalitate europeană, se află cu noi în această seară. Creația sa este o expresie a universalității culturii europene, *inter alia* prin legătura pe care o face între nordul și centrul Europei. Gabriela Melinescu reprezintă pentru noi măiestria minunată a artei poetice și profunzimea epică a unei persoane cu o experiență bogată și dăruită cu o sensibilitate care răspunde celor mai subtile note ale existenței umane.

Această seară va marca începutul unui nou ciclu al dialogului nostru, care va include și un seminar de traduceri literare din limba română în limba suedeză, și din suedeză în română. Pe parcursul a două zile, ne vom întâlni în București și la Brașov, pentru a discuta condiția traducătorilor și mediul cultural de circulație și receptare a acestor traduceri. În timpul sesiunilor noastre de lucru și al altor activități culturale, vom încerca să întocmim o listă de lucrări care sînt susceptibile de a fi traduse și publicate în țările noastre. (...)

În Suedia se cunosc prea puține lucruri despre condițiile de viață și despre evoluția mentalităților din această țară, atât de îndelung supusă constrîngerilor totalitarismului și izolării. Pentru publicul suedez ar fi bine venite mai multe traduceri literare care să explice și să clarifice aceste aspecte europene de viață.

Mîine va avea loc, la Universitatea din București, o conferință cu tema „Aspecte ale literaturii suedeze”. Publicul va avea privilegiul să o cunoască pe Agneta Pleijel, membră marcantă a generației moderne de scriitori suedezi. În scrierile sale veți face cunoștință cu dilemele suedezilor și

Gabriela Melinescu revine pentru prima oară în România

suedezelor, determinate de schimbarea condițiilor noastre de viață națională și internațională.

Îmi exprim speranța ca această conferință de la București, cit și seminarul literar de vineri, de la Universitatea din Brașov, vor contribui la sudarea legăturilor necesare dintre cei tineri și cei cu o mai mare experiență, care privesc spre viitor. Vor exista și alte întâlniri între cei care scriu, traduc sau editează în prezent și cei care se pregătesc să facă aceste frumoase lucruri în viitor.

Vom oferi publicului român și posibilitatea de a cunoaște mai bine opera marelui regizor suedez Ingmar Bergman. (...)

Am convingerea fermă că acest dialog cultural suedez-român, care se bucură de participarea unor reprezentanți de elită ai lumii literare românești și suedeze: scriitori, traducători și editori, va reprezenta un moment important în dezvoltarea unei culturi europene complexe și variate, în care românii și suedezi să fie actori pasionați, implicați și talentați.

24 mai 1995, București

ARTĂ PENTRU VIAȚĂ

Pentru a veni în sprijinul copiilor bolnavi de cancer, asociația culturală Euroartist din București organizează o expoziție de artă cu vânzare. Expoziția

este găzduită de Artexpo, etajul IV, Sala Rondă - Teatrul Național București și cuprinde 50 de opere de artă contemporană (gravuri, picturi, desene, sculp-

turi). Lucrările expuse vor fi vândute în beneficiul Clinicii de Hematologie a Spitalului Colțea din București.

Expoziția este deschisă între 1-5 iunie 1995, orele 12-18. Vernisajul are loc joi 1 iunie 1995, ora 12. Prezintă criticul de artă Gheorghe Vidu. (O.A.)

STATELE UNITE

Scoala de literatură

Toamna trecută, printre numeroasele reclame pe care le primesc zilnic prin poștă, mi-a sosit una pentru un curs seral oferit de „Cercul Literar din Bethesda” despre „Cum se scrie un roman”. Ca să fi acceptat, trebuia să trimiț un fragment de aproximativ zece pagini dactilografiate dintr-un roman în curs (primul) și o sută douăzeci de dolari. Instructorul era un autor cu experiență (publicat), iar clasa nu putea depăși zece participanți.

Într-o țară în care librăriile sînt suprasaturate cu cărți despre cum să faci cutare și cutare (de la grădiniță la dragoste și de la siluetă la succes în finanțe), eu am privit această reclamă cu un oarecare scepticism. Ce puteam învăța? Putea oare pragmatismul american să recomande o formulă într-un domeniu atât de fragil cum este literatura? Ce oare, în afară de inspirație divină, poate să-ți explice pe marii scriitori? Se poate pune un semn de egalitate între artă și meșteșug?

Pînă la urmă m-am înscris. O sută douăzeci de dolari era aproape o bagatelă; cercul literar se afla în Bethesda, o suburbie a Washingtonului, la nici patruzeci de minute de locuința mea; iar, după cum îmi spusese soția, dacă nu învățam nimic, întîlneam cel puțin cîțiva oameni preocupați de literatură.

De la mine de-acasă către cercul literar străbăteam întîi o zonă suburbană, cu case mici, străzi liniștite și verdeață; apoi o coteam pe șoseaua de centură (o autostradă cu opt și zece benzi de circulație) spre vest, către Virginia; ultima porțiune era pe Wisconsin Avenue, o arteră a Washingtonului care unește centura de monumentele din jurul Casei Albe.

Cercul literar se afla în spatele unor complexe comerciale, într-o clădire cu un singur etaj și fațadă din lespede și sticlă. Interiorul era format dintr-un hol, o mașină de cafea și un aparat Xerox, o gheretă cu o persoană de serviciu și rafturi supraîncărcate cu cărți la preț scăzut, legate de arta scrisului. Un coridor ducea într-o sală de repetiții. Trepte conduceau la demisol. Acolo se înfruncea „clasa” noastră, într-o încăpere albă, cu pereți golași. Un afiș îl înfățișa pe Samuel Beckett în fața unui zid de cărămidă. La o masă drept-unghiulară se aflau unsprezece scaune.

În prima seară am făcut cunoștință cu ceilalți membri ai grupului: doi avocați, o ziaristă (care a lucrat o vreme la Moscova), un proprietar de măruntă tipografie (care locuia pe o casă vapor, pe râul Potomac), un lucrător (meseria secretă) la Pentagon, un profesor de franceză, bolnav de SIDA, o studentă și încă două persoane cărora „u le țîn minte meseriile. Am stabilit modalitatea de lucru. Rînd pe rînd, cite doi pe săptămînă, urma să distribuim textul pregătit, pentru a fi citit de grup și discutat la ședința viitoare.

Nu pot povesti discuțiile care au avut loc sau textele care au fost citite - dar pot împărtăși din impresiile pe care mi le-a lăsat acest grup de diletanți, iubitori de literatură.

Mi-a plăcut seriozitatea simplă a participanților: n-au lipsit, n-au venit cu scuze, nu s-au bătut cu pumnii în piept. Discuțiile, chiar și cînd au luat o turnură critică, au fost politicoase și calde. Am reținut cîteva concepte, care pentru teoreticienii literari sînt probabil elementare, dar care mie mi-au fost de folos. Cu riscul de a suna ca autorii cărților despre „cum să...”, am să le enumăr mai jos, nu grupate pe tematică sau după un criteriu al valorii, ci pur și simplu după cum mi le amintesc.

Scrie despre ce cunoști (în engleză, „Write from your strength”). Pe cît pare de simplu acest sfat, pe ațit sînt de mulți aceia care abordează, în mod fatal, subiecte pe care nu le cunosc în profunzime.

Pentru cine scrii? Cunoaște-ți cititorii! Această afirmație cere elementare cunoștințe de marketing. Cititorul este clientul scriitorului (și nu invers). Scriitorul nu este un semizeu, la care cititorii trebuie să se rîdice (sau să se închine). Dacă cititorii nu-ți plac, nu-ți cumpără și dacă nu-ți cumpără, moare de foame - sau se lasă de scris. Pînă și cel mai exigent estăț țtie să se adreseze într-un anume fel studenților, și cu totul altfel directorilor care li aprobă bugetul. Să scrii pentru cititor (sau bani) nu înseamnă să faci literatură de duzină. Balzac și Dostoievski au scris așa.

Scriul și rescriul. Am avut romântica impresie că marile opere se scriu dintr-o dată, în momente de prelungită inspirație. (Plecî undeva la țară, te baricadezi și scrii în cîteva săptămîni luminoase romanul vieții.) Ni s-a spus, spre bucuria mea, că nu e deloc așa. Inspirația e importantă, dar a o aștepta este doar o scuză. Toți am auzit de raportul dintre inspirație și

transpirație. Marii scriitori transpiră! Marii scriitori sînt tenace. Ei scriu, rescriu, apoi mai rescriu o dată și încă o dată. Ni s-a spus că trebuie să rescrii pînă cînd știi textul pe dinăfară, și-e silă de el, dar și atunci, dacă îl trimiți agentului sau editorului, este probabil prea devreme. Lasă textul „să se răcească”, îndepărtează-te de el, reia-l după o perioadă de timp. Cea mai frecventă greșeală a începătorului e că înaintează manuscrisul înainte de vreme. Prima variantă a unui roman e ca prima repetiție într-o piesă de teatru: actorii se mișcă stîngaci și nu-și înțeleg rolurile, costumele trebuie ajustate, decorurile sînt terminate numai pe jumătate.

Stilul. Să fie clar și direct. Scurt. Elimină cuvintele de prisos. Înlocuiește expresiile lungi cu expresii mai scurte care spun același lucru. Nu repeta, nu da aceeași informație de două ori. Cînd e gata, textul să fie alt de condensat încît nici un cuvînt să nu poată fi înlăturat fără să modifice înțelesul. Termină de scris și apoi taie: douăzeci și cinci la sută, treizeci la sută. Hemingway a scris despre marii ruși că au fost dezordonati, că pasajele lor geniale sînt poluate cu umplutură.

Romanul este o poveste. Am fost fericit să regăsesc această afirmație, pe care o citisem cu ani în urmă la E.M. Foster – poveste, adică o înșiruire de evenimente în timp. De asemenea, am învățat deosebirea dintre poveste și intrigă, aceasta din urmă fiind ordinea în care e spusă povestea, pentru a surprinde și captiva cititorul.

Describe personajele, dar mai ales simțămintele lor. Ca să rețină, cititorul trebuie să vizualizeze. Un element neobignuit sau o singură trăsătură surprinzătoare poate defini un personaj. Ceea ce conferă romanului universalitate sînt simțămintele. (E probabil că Spartacus și Iuri Gagarin au rămît, iubit și s-au tîm la fel.) Povestea, oricît ar fi ea de importantă, e plată dacă e lipsită de oglinda simțămîntelor.

Am recitit ce-am scris. Am condensat, am re scris. Îmi dau seama că sînt puțin simplist, prea empiric. Ar trebui să fie mai complicat, mai detaliat, poate mai rece. Dar fac o mărturisire. Nu de mult m-am înfîlînit cu un grup de vechi prieteni din România. După cîteva pahare de vin, atmosfera a devenit nostalgică. Am lăcrămat și am recitit împreună „Riga Crypto și Iapona Enigel” de Ion Barbu. „Ce poveste romantică, ce stil cristalin, cît e de universală” am exclamat noi. Și abia tîrziu, după ce ne-am amețit bine și am început s-o facem pe nebulii, am scandat la „La ripa Uvederode”.

TUDOR ALEXANDER

IN MEMORIAM ȘTEFAN BĂNICĂ sr.

Cine și-ar fi închipuit că mereu joiului Ștefan Bănică a ascuns o aspirație neîmplinită? Aceea de a deveni avocat, așa cum îl sfătuisese tatăl său, din cauza... limbujelii, care avea să pledeze însă în favoarea carierei de actor.

Doi stagioni și opt roluri la Galați, o stațiune la Ploiești, sub direcția lui Toma Caragiu, și drumul spre capitală în deschiderea personajului campipetrescian Mitică Popescu. Ajunge la Teatrul Giulești, unde rămîne 15 ani, jucînd de toate, începînd cu **Omul care a văzut moartea** și de la „Escu la Figaro”, în spectacole de prestigiu și de succes.

Popularitatea sa s-a născut nu atît pe scenă, cît la televiziune, datorită unor frecvente apariții în emisiuni de divertisment fainoase, care l-au canțonat însă într-un anume gen. Lucid, știa că așa ceva poate să-l anuleze ca artist, așa cum mai știa și că nu era la fel de bun în cinema, unde prea puține filme rezistă din cele peste o duzină de titluri: **Domnișoara Nastasia**, **Tunelul**, **Impușcături pe portativ**, **Zile de vară**,

TEATRUL DE COMEDIE

„Fuga” de Mihail Bulgakov

în regia Cătălinei Buzoianu

„Fuga” reprezintă un fenomen antisovietic (Stalin), „Puterea sovietică nu are nevoie de arta bulgakoviană” (Lunacearski). Cu aceste „sentințe” drastice avea să trăiască, să creze și să moară Mihail Bulgakov (1891-1940), exilat în propria-i patrie, unde se arătase dispus să țină pasul cu „transformările revoluționare”, angajîndu-se în acțiunea entuziasată de constituire a unei „noi culturi”. Dar, onest cu sine însuși ca și cu lumea înconjurătoare, el amendase deopotrivă tarele vechiului regim și noului regim. Dovadă chiar această piesă evocînd războiul civil, scrisă în 1928, intrată în repetiții aproape imediat la MHAT, care însă va cunoaște luminile rampei pentru prima oară abia în 1957, la Teatrul „Gorki” din Volgograd.

Viziunea premierei absolute românești (în traducerea lui Ioan Chirilă) focalizează tema universal valabilă a asumării erorii în orice epocă, în orice climat deconcertant, cu orice risc. Pentru că nu se poate fugi de propria conștiință. Fiecare dintre personaje afirmă acest adevăr în felul său, după ce va fi consumat pînă la capăt experiența amară a emigrării. Înfruntînd în realitate ori în imaginație. Fiindcă cele 8 vise descrise sînt tot atîtea posibile ipoteze de evaziune sortite eșecului. Clauza unică permite divagarea în fantastic, dar și hiperbola satirică. Astfel că întreg coșmarul refugiuului apare în oglinda scenei ca o reprezentatie de *grand guignol*, dublată în plan secund de un tragicom răvășitor, avînd drept leitmotiv execuția familiei imperiale. Un spectacol admirabil orchestrat de Cătălina Buzoianu, într-o polifonie semantică de mare densitate, elaborată împreună cu scenograful Puiu Antemir și Liana Manțoc, compozitoarea Dorina Crișan-Rusu și coreografa Florin Fieroiu.

În pași de vals ori cazacioc, în unduirii levantine ori în acordurile Marseillaisei, sugerînd proximitatea bazarului sau a cabaretului, tîrindu-se pe brînci, sub ploaia de gloanțe ori sub rafale de tun, înspăimîntați, infrigurăți și infometăți, eroii încearcă să scape de ei înșiși, de greseliile, de lașitățile, de compromisurile, de abuzurile, de obsesiile, de slăbiciunile lor. Ji mină groaza de schimbarea radicală, căreia nu știu să-i facă față decît tot prin acte reproabile, de o

cruzime similară, ceea ce-i și egalizează, printr-o ironie a soartei care scoate în calea albilor ce fug de teroarea roșilor mereu aceeași atmosferă frisonantă a revendicărilor, fie că lumenul Constantinopolului arboresc același drapel al leninismului, fie că străzile Parisului păstrează viu spiritul Comunarilor. Tăvălugul istoriei înaintează, urmîndu-și cursul și făcînd ravagii, iar degenerescența se produce inevitabil și ireversibil, din păcate.

Intrat în legendă pentru violența sa fără discernămint, comandantul frontului, Hludov, interpretat memorabil de Vladimir Găitan, ros de o vechi maladie, condamnat la supliciu, la

ierțat planînd asupra acestei lumi pe dos pe care o vestește Pierrot-ul lui Mihail Bisericanu, în care s-a metamorfozat treptat generalul De Brisard, lovit la cap și răzuit în inocența unui *gracioso* inaripat. Cu un haz enorm e individualizat șeful serviciului de contrașpionaj, un Nijinski al malversațiunii, George Ivașcu fiind „ajutat” la „piruetele” acestei profesii îngrate de Gheorghe Șimonca.

Accente sumbre ori sarcastice aduc în evoluția lor, preciz delimitată în ansamblul figurilor surprinse în lumina crepusculului, încercîntatului comandant suprem (Silviu Stănculescu), șmecherul circar (George Mihăiță), episcopul deghizat (Dan Tufaru), șeful de gară oropait (Candid Stoica), devotatul aghiotant (Alexandru Pop), nobila nebulă (Liana Fulga), casiera binevoitoare (Dorina Chiriac, Mihaela Teleoacă), mama grijulie (Viorica Vatamanu), ofițerul ce schimbă „arma” (Dumitru Chesa) și, nu în ultimul rînd, superba prostituată (Manuela Hărăbtor, zeită a Dragestei (orientale) și a Revoluției franceze.

Imagine din spectacol

răstignirea finală, alături de cel sacrificat arbitrar, în ciuda reputației de corectitudine și elocință. O victimă generic etichetată cu stigmatul ideologiei incriminate, Florin Anton personalizat apăsător de spinzurați ce jalonează această modernă Golgotă. Superficialitatea pare să-l urmărească precum un kleptom pe generalul Cernota, personaj eroic-comic căruia Ștefan Iordache îi conferă o uriașă dimensiune burlescă, mergînd dezinvolt în întîmpinarea ridicolului. Voluptățile-i de *bonviveur* li sînt certificate prin „soția de campanie”, temperamentală vivandieră Liuska, înfăcărată de Jarina Demian, ajunsă în situația de a-și comercializa farmecul și peste hotare. La antipodul „genozității” acestei femei, într-un contrast al contractului matrimonial de perspectivă apropiată, se prezintă meschinăria parvenitului afacerist oportunista, trișor autopropulsat în capitala capitalelor europene – Korzuhin, creionat de Șerban Cellaș cu mult aplomb. Cu umor își impune prezența discretă lacheul impudic al lui Gheorghe Dănilă, ce interpretează și un egumen sasinist, dintr-o biserică lăsată pradă inamicului. Păcat de ne-

Salvați de la derziune de chiar vitregul destin melodramatic sînt cei doi eroi elegiaci, Serafima – soția abandonată/renețată și Golubkov – fiul unui profesor idealist, pe care regizoarea nu întîmplător a hotărît să-i aducă la rampă într-o dublă distribuție, pentru a sublinia faptul că aceste personaje, desprinsе din anonimul realității, vor reuși să se abstragă apocalipticului sfîrșit și început de eră prin iubire, prin cinste, prin puritate. Adică așa cum li și înfățișează interpreții Diana Dumbrăvă – elegantă emotivă și Valentin Popescu – enigmatic angosant; Ana Ioana Macaria – ultrasensibilă revoltată și Zoltan Octavian Butuc – etern candid. O pereche de siluete sobru înveștimate în negru, ca semn al existenței lor virtuale și totuși certe, amintind de eplul unui alt mit bulgakovian christic și faustic, oferit scenei românești tot de Cătălina Buzoianu, cu ani în urmă. Cînd a pune sub lupă (conform sugestiei inspirate coperti a programului de sală semnat de Lia Perjovschii) harta imperiului vecin era un vis, o utopie...

IRINA COROIU

Important

Editura Clavis va publica în curînd două cărți cuprinzînd texte apărute în revista „22”:

Gabriela Adamesteanu – **Obsesia politicii** (interviuri cu Regele Mihai, Corneliu Coposu, Ana Blandiana, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Nicolae Manolescu, Emil Constantinescu, Victor Babiuc etc.);

Andrei Cornea – **Mașina de fabricat fantasmе** (articole).

Cei care doresc să primească prin poștă una din aceste cărți (cu rambursarea cheltuielilor poștale), și care sînt gata să trimită încă de acum suma necesară, vor beneficia de o reducere de 25% din prețul Editurii Clavis.

Pentru cartea Gabrielei Adamesteanu,

prima dintre cele două cărți care vor apărea, prețul, cu reducere, este de 3.000 lei și el poate fi achitat sau direct, la sediul redacției, sau trimis în contul nr. 402302096427 Bankcoop, Filiala Piața Romană.

O dată cu trimiterea banilor în cont, doritorii sînt rugați să expedieze la redacția revistei „22”, pe numele Cristina Popa, chitanța conform căreia banii au fost vărsați în cont, numele și adresa unde să li se expedieze cartea.

MIRCEA ȘERBAN

NATO la Budapesta

Între 26 și 29 mai, în capitala Ungariei s-a desfășurat sesiunea de primăvară a Adunării Parlamentare NATO, la care au participat cele 16 delegații ale statelor membre, 15 delegații cu statut de asociat din țările Europei Centrale și de Est, precum și un număr de 9 delegații cu statut de observatori. Este pentru prima dată în istoria NATO când Consiliul își desfășoară ședința plenară într-o capitală, Budapesta, care nu figurează pe harta statelor membre ale NATO. Delegația României a fost condusă de Ion Rațiu (PNȚCD) și a avut următoarea componență: Petre Roman (PD), Radu Alexandru Timofte (PDSR), Ovidiu Petrescu (PDSR), Dumitru Pustai (PUNR), Petru Lițiu (PL '93).

Temele abordate de comisiile NATO

Comisia pentru afaceri civile: democrațiile occidentale, garanțiile privind securitatea noilor frontiere deschise, cooperarea în interiorul bazinului mediteranean, minoritățile în Ungaria și țările din vecinătate.

Comisia pentru apărare: NATO și identitatea securității europene, dezarmarea și deminarea unor terenuri minate, menținerea păcii și experiența bosniacă, lărgirea cadrului NATO și consecințele asupra Consiliului NATO.

Comisia pentru știință și tehnologie: Conferința pentru neproliferarea armelor atomice, pericolul proliferării armelor cu încărcătură nucleară, știință, tehnică și Parteneriatul pentru Pace, sisteme de apărare balistică în anii '90 și deminarea terenurilor.

Comisia economică: piețele pentru materii derivate și comerțul valutar în economia mondială, Uniunea Europeană și SUA - cooperare sau competiție în ajutorarea Europei Centrale și de Est, experiența cehă în tranziția către economia liberă.

Comisia politică: lărgirea cadrului NATO, Carta Atlanticului de Nord și Securitatea Europei Occidentale, inițiativa NATO în ce privește Marea Mediterană și Parteneriatul Uniunii Vest-Europene la Marea Mediterană, ultimele evoluții în cadrul OSCE, supravegherea civilă a armatelor.

După cum informează un Buletin al Consiliului NATO, bugetul pentru anul în curs se cifrează la 117.654.000 franci belgieni. (Acestă sumă este obținută în urma cotizățiilor parlamentare ale țărilor membre, stabilite conform indexului bugetului civil, precum și din partea organizației NATO.)

Lărgirea cadrului Organizației Atlanticului de Nord, problematica codificată de documentul HR-7 a Adunării Parlamentare, a fost, fără nici o exagerare, capul de afiș al sesiunii de primăvară a Adunării Parlamentare NATO.

S-a vorbit aici, în cadrul lucrărilor Comisiei politice, de diferitele viteze cu care statele din Europa Centrală și de Est se pot apropia de structurile NATO.

Deputatul Hank Brandt, din Colorado, arăta că statele din Comunitatea de la Visegrad (Polonia, Cehia, Ungaria și Slovacia) sînt vizate primele pentru cooptarea în NATO.

În vreme ce Rusia, prin reprezentantul Dumei, exprima poziția, de-acum bine cunoscută, de împotriva extinderii NATO, calificînd drept „un gest pripit” decizia privind cooptarea unor țări din Europa de Răsărit, Stephen Larrabe era de părere că, într-o primă fază a extinderii, țările solicitante ar trebui să beneficieze de un statut de apartenență politică în NATO.

Ministrul de Externe al Ungariei sublinia faptul că, după încetarea stării bipolare, stabilitatea europeană este amenințată în primul rînd de naționalismele agresive, care exprimă îndoiele cu privire la actualele frontiere, dau glas ambițiilor teritoriale, încălcării sau nesocotirii drepturilor minorităților, ba chiar epurărilor etnice. După părerea lui Kovács László, actualele structuri de securitate europene nu sînt capabile să acționeze în situațiile de criză, subliniind că nici o parte a continentului nu se poate afla în securitate fără stabilitatea globală a Europei. Ministrul maghiar a subliniat acordurile bilaterale pe care Ungaria le-a semnat cu vecinii ei, arătînd că țara sa dorește semnarea unui tratat de bază și cu România.

Ministrul Apărării al Ungariei - Keleti György - trecînd în revistă raporturile militare ungaro-române, le-a calificat drept exemplare și și-a exprimat speranța cu privire la cooptarea Ungariei la NATO, proces din care nu trebuie să lipsească nici România. Unul din deputații maghiari, Wachaler Tamás, membru în Comisia parlamentară pentru apărare a Ungariei, sublinia, de asemenea, faptul că atât Ungaria cît și România, în măsura în care dau dovadă de strădanii privind dezvoltarea procesului de democratizare internă, trebuie să pășească împreună către structurile NATO.

Șeful delegației române, dl. Ion Rațiu, precum și raportorul României la NATO, dl. Petre Roman, au subliniat necesitatea ca Alianța Nord-Atlantică să admită că, pe lângă țările de la Visegrad, să accepte și dorința României de cooptare la alianță.

Prințul-ministru Horn Gyula, adresîndu-se delegațiilor participante la lucrările plenare ale Adunării Parlamentare NATO, să sublinieze faptul că, practic, nu există nici o chestiune aflată în discuția între Ungaria și țările cu care se învecinează care să nu poată fi soluționată, exprimîndu-și speranța că se va putea semna cît mai grabnic și acordul bilateral ungaro-român.

Pentru că am amintit de lucrările plenare ale Adunării Parlamentare NATO, să subliniem faptul că a fost adoptată cu majoritate (doar 2 voturi împotriva) rezoluția care condamnă escaladarea crizei bosniace. În cadrul ședinței din 27 mai a Comisiei pentru apărare și securitate a fost redactată rezoluția, care, la punctul 6, spune: „Cerc Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite să examineze posibilitatea de modificare a mandatului forțelor FORPRONU, pentru ca acestea să fie în măsură să riposteze agresiunilor cărora le sînt victime”.

Scurt istoric NATO

În anul 1955, sub președinția canadianului Wihart Mel Robertson, lua ființă Conferința parlamentarilor statelor membre NATO. Din anul 1974, Adunarea Parlamentară a Atlanticului de Nord (așa cum este cunoscut acest organism interparlamentar din anul 1968) obține statut juridic special.

Din 1989 încoace, Consiliul NATO autorizează parlamentarii Alianței, precum și pe cei ai Europei Centrale și de Est, să se informeze mutual în ceea

ce privește problematica esențială a interesului comun NATO.

Delegații Consiliului NATO sînt desemnați de către parlamentele țărilor din care fac parte. Aliații, în număr de 16, dispun de un total de 188 de locuri, după cum urmează: SUA 16, Germania, Franța, Turcia cîte 12, Belgia, Grecia, Olanda și Portugalia 7, Danemarca, Norvegia cîte 5, Islanda și Luxemburg cîte 3 locuri.

După schimbările petrecute în urma căderii „Zidului”, au obținut statutul de delegații asociate un număr de 15 țări din Central și Estul Europei: Albania, Belarus, Bulgaria, Cehia, Estonia, Letonia, Lituania, Moldova, Polonia, România, Federația Rusă, Slovacia, Slovenia, Ucraina și Ungaria, împreună dispunînd de 70 de locuri. (România are asigurate 5 fotolii pentru delegații săi.) Un număr de 9 delegații beneficiază de statutul de observatori: Austria, Finlanda, Georgia, Israel, Maroc, Suedia, Uniunea Vest-Europeană, Uniunea Europei Occidentale și Parlamentul European.

Adunarea Parlamentară NATO se reunește de două ori pe an, în ședințe plenare, în capitalele țărilor membre. El funcționează în 5 comisii: Comisia politică, președinte Gerald B. Solomon (republican), SUA; Comisia pentru apărare și securitate, președinte Anders C. Sjaastad (conservator), Norvegia; Comisia economică, președinte Thomas J. Bliley (republican), SUA; Comisia pentru știință și tehnică, președinte Earl Hastings (liberal), Canada; Comisia pentru afaceri civile, președinte d-na Brigitte Schulte (SPD), Germania.

Comisia permanentă are ca președinte pe Karsten Voigt (SPD); 3 vicepreședinți: d-na Sari van Heemskerck Pillis-Duvekot (liberal), Canada; Bill Romphrey (liberal), Canada; Javier Ruperez (Partidul Popular European), Spania; 2 trezorerieri: Robert Laucournet (socialist), Franța; Charlie Rose (democrat), SUA; precum și un secretar general, în persoana lui Peter Corterier, Germania.

Printre temele care prezintă actualmente interesul Consiliului NATO trebuie să amintim: forțele armate, cooperarea în materie de apărare și securitate între Europa și America de Nord, cooperarea economică Est-Vest, bazinul mediteranean, Europa de Est și ex-Uniunea Sovietică, proliferarea de tehnologie militară.

Budapesta, 29 mai 1995

ECONOMISIȚI PÎNĂ LA 33% ABONÎNDU-VĂ DIRECT LA REDACȚIE

ABONAMENTE TRIMESTRIALE CU REDUCERE

11% 5.000 lei cu expediere prin poștă

14% 4.500 lei cu ridicare de la redacție

SPECIAL pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, fosta deținuți politici și veterani de război:

29% 4.000 lei cu expediere prin poștă

33% 3.500 lei cu ridicare de la redacție

Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: Revista "22", cont 4510533 BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București.

Adeverințele (talon de pensie, adeverințe școlare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele se pot achita și la sediul redacției.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTÉS

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista "22" depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Tiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12. (pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235, pentru lire italiene în contul 4020253234) sau (pentru orice fel de valută) trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

	1 an	6 luni	3 luni	sau echivalentul în orice moneda convertibilă.
- Europa occidentală:	80 \$	40 \$	20 \$	
	140 DM	70 DM	35 DM	
	500 FF	250 FF	125 FF	
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT	
- Europa de Est	56 £	28 £	14 £	
	40 \$	20 \$	10 \$	
- SUA, Japonia, Australia:	100 \$	50 \$	25 \$	

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPE) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU; Redactori-șefi adjuncți: RODICA PALADE (societate, cultură); GABRIEL ANDREESCU (politic, filosofie, știință); Director artistic: DAN PERJOVSCHI; Secretar tehnic de redacție: ALEXANDRU CIRIP; Secretar general de redacție: LAURA TOMA; Societate: OANA ARMEANU (șef serviciu); Politic: CEZAR PAUL-BĂDESCU; Corectură: RADU DOBÂNDA (șef serviciu); Proasare text: FLORIAN TOROPOC; Difuzare: MIRCEA IONESCU (șef serviciu); IOAN CONDOR, VLAD VIERU, CONSTANTIN SATALA; Gestivă: CORNELIA NICULAI; Secretariat, difuzare: CRISTINA POPA; Fotoreporter: IULIAN PUIU. Rubrici permanente: ANDREI CORNEA, EMIL HUREZEANU, N.C. MUNTEANU, HORĂȚIU PEPINE, ILIE SERBĂNESCU (comentarii politice și economice); RALUCA STROE-BRUMĂRIU (parlament); MARIAN CHIRIAC (știință politică, revista presă); CEZAR BALTAG (istoria religiilor); H.-R. PATAPÉVICI (eseu); DAN C. MIHĂILESCU (critică literară); ERWIN KESSLER (cronică plastică); ADRIANA TUDOR (humor).
Correspondenți: IOAN MUSLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timisoara), DINU MIHAIL (Chișinău), ION MIRON DAMIAN (Paris), WILLIAM TOTOK (Berlin), ADRIAN NICULESCU (Milano), MIHAIL POPA (Budapesta).

Tehnoredactare computerizată: „22”. Tipărit la FFD

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08.

Manuscrisele nepublicate nu se restituie

ISSN-1220-5761